



Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

Ə.Əliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.



Bütün azərbaycanlıları birləşdirən ANA DİLİ!



*“XALQI XALQ EDƏN,
MİLLƏTİ MİLLƏT
EDƏN ONUN ANA
DİLİDİR”*

HEYDƏR ƏLİYEV

➔ Bax səh. 2



**3 il əvvəl
Şuşadan
verilən
mesaj...**

**Ana dili
əsas amildir**

Tarixi enerji əməkdaşlığı...

➔ Bax səh. 3



➔ Bax səh. 3

Zəngəzurda son nəfəs: Nüvədi kəndinin tarix və kimlik hekayəsi

➔ Bax səh. 5

Hökumət qərarı təsdiqlədi

Nazirlər Kabineti “Güzeştli şertlerle yaşa görə ömək pensiyası hüququ verən istehsalatların, peşələrin, vəzifələrin və göstəricilərin Siyahısı”nda dəyişiklik edilməsi haqqında qərarı təsdiq edib. Baş nazirin imzaladığı qərara əsasən, güzeştli şertlerle yaşa görə ömək pensiyası hüququ olan şəxslərin əhatə dairəsi bir qədər də genişləndirilib. Yeni sənəd əsasən, daha tez pensiyaya çıxanların siyahısı dəqiqləşdirilərək müəyyən əlavələr edilib. Belə ki, qızıl otağının nəzarətçiləri və emal, qırma, daşma, topaqələviləşdirmə sahələrində nəzarətçilər əlavə olunmaqla mühəndislər, o cümlədən elektrik mühəndislər ilə yanaşı, metallurqlar da güzeştli pensiya siyahısına daxil edilib.

Güzeştli şertlerle pensiya hüququ 5 il daha...

➔ Bax səh. 5

Turizm sənayesinin inkışafına stimül...

Məlum olduğu kimi “Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində süni torpaq sahələrinin yaradılması haqqında” qanuna, eləcə də Mülki, Cənayət, İnzibati Xətlər məcəllələrinə və digər qanunvericilik aktlarına edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Xəzərdə yaradılmış süni adalarda kazino fəaliyyətinə icazə verilir. Hazırda Nazirlər Kabineti həmin qanunlardan irəli gələn məsələləri həll etmək məqsədilə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, kazino oyunlarının təşkili və keçirilməsi ilə bağlı normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər hazırlayır. Bu o deməkdir ki, müvafiq hüquqi mexanizmlər yekunlaşdıqdan sonra yaxın aylarda Azərbaycanda da kazino...

➔ Bax səh. 4

Postkolonial toxumların kölgəsində: Fransanın ikiüzlü geosiyasi doktrinası və Azərbaycanın yeni qlobal nizamdakı yüksəlişi

XXI əsrin üçüncü onilliyi dünya siyasətində yeni güc balanslarının formalaşması ilə xarakterizə olunur. Bu konfigurasiyada keçmiş imperiyaların geosiyasi reminissensiyaları ilə yeni yüksələn regional güclərin müasir strateji dinamizmi arasında prinsipial ziddiyyətlər getdikcə daha da aydınlaşır. Bu kontekstdə xüsusilə Fransa Respublikasının Afrika və Aralıq dənizi hövzəsində yürütməkdə davam etdiyi neokolonial yanaşma ciddi akademik və siyasi diskurslarda kəskin tənqidlərə səbəb olur. Paralel şəkildə...

➔ Bax səh. 6

Fələstinin müstəqilliyini taniyacaq ölkələrin sayı artır

Hazırda Qəzza bölgəsində vəziyyət dözülməz həddə çatıb. Münaqişə nəticəsində bu bölgə dağılıb, on minlərlə dinc insan həlak olub. Bölgədə humanitar vəziyyət də acınacaqlıdır. İsrailin bu bölgəyə keçidləri bağlaması nəticəsində artıq Qəzzada insanlar, o cümlədən uşaqlar acından ölürlər. Belə bir şəraitdə beynəlxalq birləşin İsrailə təzyiqləri artmaqdadır. Əsas təzyiq vasitəsindən biri isə Fələstin dövlətinin müstəqilliyini tanımaqdır. Doğrudur, indiyədək 150-ə yaxın dövlət Fələstinin müstəqilliyini tanıyıb. Lakin hazırda dünyanın bir sıra aparıcı dövlətləri, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurasının bəzi...

➔ Bax səh. 7

İrana növbəti ağır zərbə



➔ Bax səh. 6

Trampdan Medvedevə XƏBƏRDARLIQ

➔ Bax səh. 6

Avropa demokratiyasının astar üzü



➔ Bax səh. 7

Bütün azərbaycanlıları birləşdirən ANA DİLİ!

3 il əvvəl Şuşadan verilən mesaj...

Təqvimdə elə bayramlar var ki, sırf zamana, konkret hadisəyə, hansısa bir peşəyə aid olur. Bu gün isə bütün dünya azərbaycanlılarını birləşdirən böyük bayramdır. 1 avqust ölkəmizdə Prezi-

dent Heydər Əliyevin 2001-ci ildə imzaladığı müvafiq fərmana uyğun olaraq Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü kimi qeyd olunur.

Azərbaycan dili xalqımızın mənəvi

sərvəti, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə sarsılmaz təməli, dövlətimizin müstəqilliyinin başlıca rəmzlərindən biridir. Bu dildə dünya ədəbiyyatı xəzinəsinə daxil olan misilsiz əsərlər

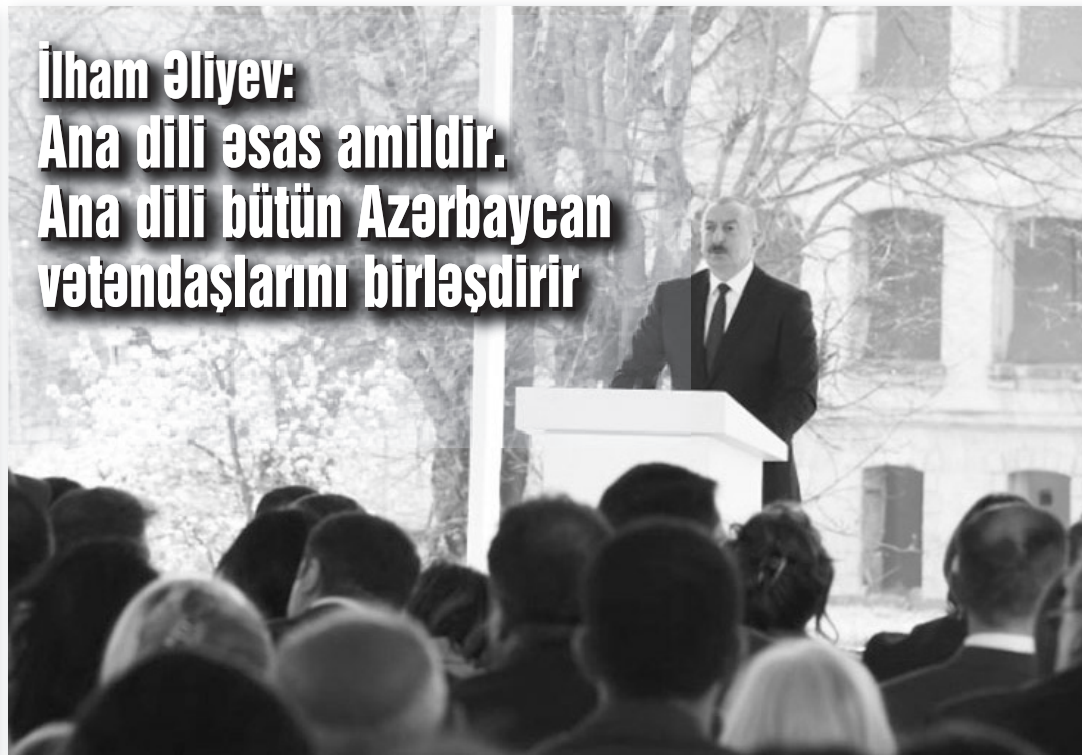
yaradılıb. Tarixin sınaqlarından çıxan gözəl ənənələrimiz, milli-mənəvi dəyərlərimiz məhz bu dildə cıllanaraq qərnlərin sınaqlarından çıxmış, nəsillərdən-nəsillərə ötürülmüş və bugünü-müzədək gəlib çatmışdır. Azərbaycanın zaman-zaman müxtəlif imperiyaların tərkibində yaşamağa məcbur olmasına baxmayaraq, ana dilimiz hətta hə-

min ağır vaxtlarda belə milli məfkurənin, milli şüurun yaşamasını və inkişafını təmin etmişdir. Bu gün biz bir xalq kimi varıqsa, Vətənimizin soracağı dünya arenalarından gəlsə, buna görə məhz Azərbaycan dilinə borcluyuq. Hazırda dilimizin qorunması və qayğı ilə əhatə olunması hər bir azərbaycanlının müqəddəs mənəvi borcudur.



**“XALQI XALQ EDƏN,
MİLLƏTİ MİLLƏT EDƏN
ONUN ANA DİLİDİR”**

HEYDƏR ƏLİYEV



**İlham Əliyev:
Ana dili əsas amildir.
Ana dili bütün Azərbaycan
vətəndaşlarını birləşdirir**

“Biz dilimizlə fəxr etməliyik”

Bu gün hər birimizə ana laylası qədər şirin və doğma olan Azərbaycan dili ifadə imkanlarının zənginliyi, səs quruluşunun səlisliyi və qrammatik strukturunun sabitliyi ilə səciyyələnir. Eyni zamanda, Azərbaycan dili müstəqil respublikamızın rəsmi dövlət dili statusuna malikdir. Dilimizin bugünkü inkişaf səviyyəsinə çatmasına və yüksək status qazanmasına isə uzun yol keçilib, bir sıra ciddi maneələr dəf edilib ki, burada da xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevin müstəsna rolu olmuşdur. Bütün varlığı ilə milli-mənəvi dəyərlərimizə bağlı olan bu böyük şəxsiyyət Azərbaycan dilini çox sevir və gözəl dilimiz barəsində belə deyirdi: “Müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənasını o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şeirə bənzədiyini, xoş əhəngli olduğunu dəfərlə qeyd ediblər. Biz dilimizlə fəxr etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini görək ön incəliklərinə qədər bilsin və bu dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili ediyimiz kimi, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik.”

Bu fikirlər Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinə nə qədər böyük önəm verdiyini əyani şəkildə göstərir. Məlumdur ki, Heydər Əliyev Azərbaycana ideoloji cəhətdən iki fərqli formasiyada rəhbərlik edib. Onun respublikamıza rəhbərliyinin birinci dönəmi keçmiş sovet hakimiyyəti illərinə təsadüf edir. Bu o dövr idi ki, vahid sovet xalqından danışılırdı. Milli kimliyin qabardılması rəhbər şəxslər üçün qeyri-rəsmi qadağan olunmuşdu - bu, əslində, onların karyera yolunun bağlanması, sət təhdidlərə məruz qalmaları demək idi. Lakin söhbət bütün varlığı ilə Vətəninə, xalqına bağlı olan Heydər Əliyevdən gedirdisə, belə qadağalar Onu ana dilinə qayğı göstərməkdən çəkindirə bilməzdi.

Ötən əsrin 70-ci illərin ortalarından başlayaraq keçmiş SSRİ-ni təşkil edən respublikaların ictimai-siyasi həyatında dil məsələsi yenidən gündəmə gətirildi. SSRİ Konstitusiyasının qəbulundan sonra milli dillərin sıxışdırılması prosesi daha

da gücləndi. Bu şəraitdə ana dili məsələsinin təbliği ilə məşğul olmaq cəsarət tələb edirdi. Belə bir kədərli təcrübə də var idi ki, 30-cu illərdə dil məsələsini qabardanlar kütləvi şəkildə Sibirə sürgün olunmuşdular.

Bütün süni məhdudiyyətlərə rəğmən, Heydər Əliyev ana dili məsələsində öz mövqeyini hər zaman çox qətiyyətlə qorumağa müvəffəq olub. O, ziyalıları, xalqı ana dilinə dövlət dili statusunun verilməsi uğrunda mübarizəyə cəlb edərək bütün qüvvələri səfərbər etməyi bacarıb. Böyük tarixi şəxsiyyət SSRİ Konstitusiyası haqqında danışıarkən öz nitqində xüsusi olaraq vurğulamışdır ki, Konstitusiya vətəndaşlara təhsil hüququ vermişdir. Bu hüquq ana dilində oxumaq imkanı ilə təmin olunur. O dövrdə belə bir fikir ifadə etmək böyük cəsarət və milli təəssübkeşlik nümunəsi idi. Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinə dövlət dili statusunun verilməsində əvəzsiz rolu olub. 1978-ci il aprelin 2-də IX çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası Konstitusiyasının layihəsi və onun ümumxalq müzakirəsinin yekunlarına həsr olunmuş VII sessiyasında məruzə ilə çıxış edən Heydər Əliyev 73-cü maddənin aşağıdakı redaksiyada verilməsi təklifini irəli sürüb: “Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir.”

Heydər Əliyevin hazırlayıb həyata keçirdiyi dövlət quruculuğu strategiyasının tərkib hissəsi olan dil siyasətinin nəticəsidir ki, ötən əsrin 70-ci illərində Azərbaycan dilinin tarixi intensiv şəkildə öyrənilmiş, müasir Azərbaycan dilinin problemləri ilə bağlı çoxsaylı elmi-nəzəri əsərlər yaradılmışdır. Ali məktəblər üçün yazılmış dörd cildlik “Müasir Azərbaycan dili” dərsliyi 1974-cü ildə məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə milli dilçilik elminin inkişafına töhfə kimi qiymətləndirilərək respublikanın Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür. Azərbaycan dilinə və ümumiyyətlə Azərbaycan dilçiliyinin əməyinə verilən qiymət və onlara göstərilən qayğı Azərbaycanın keçmiş sovet məkanında, eyni zamanda beynəlxalq elm alomində türkologiyanın mərkəzlərindən biri kimi tanınmasına gətirib çıxarmışdır.

SSRİ Elmlər Akademiyasının bu istiqamətdə yeganə “Türkologiya” jurnalı məhz Bakıda nəşr edilirdi.

Sonrakı mərhələdə Heydər Əliyev Azərbaycan dili uğrunda mücadiləsini 1993-cü ilin yayında xalqın təkidli tələbi ilə respublikamızda ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra davam etdirdi. Müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası hazırlanarkən dövlət dilinin necə adlandırılması ilə bağlı müxtəlif müzakirələr aparılırdı. Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə hazırlanan və 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul olunmuş Konstitusiyanın 21-ci maddəsində Azərbaycan Respublikasının dövlət dilinin Azərbaycan dili olması öz əksini tapmışdır. Bundan sonra Azərbaycan dili xalqımızın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və elmi-mədəni həyatında dövlətin rəsmi dili kimi müstəsna əhəmiyyət kəsb etməyə başlamışdır. Heydər Əliyevin “Dövlət dilinin təbiiq işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” 18 iyun 2001-ci il tarixli və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun təbiiq edilməsi barədə” 2 yanvar 2003-cü il tarixli fərmanları ilə ədəbi dilimizin fəaliyyət meydanı daha da genişləndirilmiş, onun müxtəlif üsullarının potensialı bir daha üzə çıxarılmış, bütönlükdə dil mədəniyyətimiz qarşısında yeni üfüqlər açılmışdır.



şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2013-cü il 9 aprel tarixli, “Azərbaycan dilinin elektron məkanda daha geniş istifadəsinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” 2018-ci il 17 iyul tarixli sərəncamları, “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 2018-ci il 1 noyabr tarixli fərmanı, həmçinin “Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyası haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə” Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 26 noyabr tarixli Qərarı ana dilinə dövlət qayğısının artırılması, dilçilik sahəsində fundamental və təbiiq araşdırmaların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün əlverişli şərait yaradıb

Dil siyasətində ardıcılıq

Azərbaycan xalqı kimi, Azərbaycan dilinin xoşbəxtliyi də ondadır ki, ölkəmizdə Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu ana dilinə qayğı siyasəti son iyirimi ildən artıq müddətdə Prezident İlham Əliyev tərəfindən eyni ardıcılıqla davam etdirilir. Dövlətimizin başçısı müxtəlif auditoriyalar qarşısında çıxışlarında, gənclərlə, ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşlərində, dünya azərbaycanlılarının qurultaylarında həmişə dövlət atributlarına, o cümlədən də Azərbaycan dilinə, əlifbasına, mədəniyyətinə, incəsənətinə, milli adət-ənənələrinə xüsusi diqqət yönəldir. Burada dövlətimizin başçısının Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinə qayğısı ilə bağlı fikirlərini xatırlamaq yerinə düşər: “Heydər Əliyev öz xalqına sıx bağlı olan bir adam idi. Məhz onun təşəbbüsü ilə Azərbaycan dilinin qorunmasına dair önəmli addımlar atılmışdır, müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır. Azərbaycan dilinin qorunması milli kimliyimizin qorunması deməkdir. Azərbaycan dili çox zəngin dildir. Dünyada 50 milyondan çox insan üçün Azərbaycan dili Ana dilidir. Məhz Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Ana dilimizin qorunması istiqamətində atılan addımlar bu gün də davam etdirir.”

lir və bu, daim davam etdirilməlidir”.

Ana dilimizi qorumaq üçün mühüm addımlar atan Ulu Öndərin siyasi xətti Prezident İlham Əliyev tərəfindən inamlı davam etdirilir. Dövlətimizin başçısının 2004-cü ildə imzaladığı “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” və “Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının nəşri haqqında” sərəncamları uyğun olaraq Azərbaycan və dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin əsərləri kütləvi tirajla nəşr olunub. Hər iki sərəncam üzrə Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı, eləcə də lüğət və ensiklopediyalar silsiləsindən ümumi tirajı 9 milyondan çox ədəbiyyat kitabxanalarına göndərilərək oxucuların ixtiyarına verilib. Müasir Azərbaycan oxucularının dünya ədəbiyyatına olan mənəvi tələbatını təmin etmək məqsədilə ölkə Prezidenti 2007-ci il avqustun 24-də daha bir Sərəncam imzalayıb. Həmin Sərəncama əsasən Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı nümayəndələrinin əsərlərindən ibarət 150 cildlik “Dünya ədəbiyyatı”nın nəfis şəkildə nəşri nəzərdə tutulmuşdur. Prezidentin 30 dekabr 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə həmin əsərlərin siyahısı təsdiqlənib, 18 sentyabr 2008-ci il tarixli Sərəncamla isə sığzudədən nəşrlərin maliyyələşdirilməsi təmin edilib.

Şuşada Azərbaycan dilinə xüsusi ehtiram

Tələlər müxtəlif olur. Soydaşlarımızın bir qismi də hansısa səbəblərdən ana Vətəndən kənarda yaşayırlar. Ancaq hərdə yaşamaqlarından asılı olmayaraq dünya azərbaycanlılarını ana Vətənə böyük məhəbbət birləşdirir. Biz dünyanın ən uc-

qurultayı baş tutdu. Doğmalarını qarşılamaq Şuşa üçün əsl bayram idi. Həmçinin dünya azərbaycanlıları azad Şuşada bir araya gəlməyin böyük sevincini yaşadırlar. Qurultayda geniş nitq söyləyən Prezident İlham Əliyev dünya azərbaycanlılarına işğal tarixi, şanlı zəfərlərimizə aparan yol barədə geniş məlumat verməklə yanaşı, onlara çağırışlar da etdi. Prezident İlham Əliyevin ifadə etdiyi “Əlbəttə, biz hamımız - Azərbaycanda yaşayan azərbaycanlılar istəyirik ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar öz tarixi Vətəni ilə sıx bağlı olsunlar. Həç olmasa, ildə bir dəfə hər bir azərbaycanlı öz ailəsi ilə Azərbaycana gəlsə, çox yaxşı olar - xüsusilə azad edilmiş torpaqlara getmək üçün” fikri olduqca təsirlidir. Dövlətimizin başçısı Şuşada baş tutan qurultayda həmçinin ana dilimizə də xüsusi ehtiramını diqqətə çatdıraraq deyib: “Əlbəttə, çox istəyirik ki, ikinci, üçüncü nəsillə azərbaycanlılar öz mədəniyyətinə bağlı olsunlar. Əlbəttə, bu, o qədər də asan məsələ deyil. Burada onlar, ilk növbədə, Azərbaycan dilini bilməlidirlər. Burada, əlbəttə ki, təkə ailələrdə Azərbaycan dilini yaşatmaq mümkündür, ancaq kifayət deyil. Ona görə Azərbaycan məktəblərinin, bazar günü məktəblərinin açılması istiqamətində də biz hər zaman kömək göstərməyə hazırıq. Əslində, bunu edirik. Bəlkə də bunu daha da təşkilatlanmış şəkildə etmək lazımdır. Çünki Ana dili əsas amildir. Ana dili bütün Azərbaycan vətəndaşlarını birləşdirir”.

Mübariz ABDULLAYEV

Dilimizin yad təsirlərdən qorunması

Keçmiş sovet dönəmində ideoloji buxovların dilimizin inkişafı üçün böyük maneə olduğundan bəhs etdik. İndiki 4-cü Sənaye inqilabı dövründə isə bütün milli dillər kimi, Azərbaycan dili üçün də başqa təhdidlər meydana gəlib. Hazırda internetin bütün dünyanı ovuc içinə sıxan kiçik bir kəndə çevirməsi, qloballaşma tendensiylərinin güclənməsi xalqların milli kimliyinin qorunmasını bütün ciddiyyətlərlə yanaşı, gələcəyə gətirib. Kiçik xalqların, o cümlədən də milli dillərin böyük mədəniyyətlərin içində eriməsi müasir dünyanın kədərli mənzərəsidir. Çox sürətlə ayrı-ayrı dillərin arxaikləşməsi, ölü dilə çevrilməsi, yad təsirlərə məruz qalması prosesi izlənilir. Prezident İlham Əliyev müxtəlif auditoriyalar qarşısındakı çıxışlarında dəfərlə gənclərimizi milli-mənəvi dəyərlərimizə sadıq qalmağa, o

cümlədən də dilimizi yad təsirlərdən qorumağa çağırış edib. Dövlətimizin başçısının mövqeyi belədir ki, Azərbaycan dili kifayət qədər zəngindir, belə olan halda dilimizə lüzumsuz əcnəbi sözlərinin daxil edilməsinə heç bir ehtiyac yoxdur.

O cümlədən Prezident İlham Əliyev qloballaşma şəraitində dilimizin yad təsirlərdən qorunmasını, saflığının təmin edilməsini hədəfləyən bir sıra sənədlər imzalayıb. Dövlətimizin başçısının “Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında” 2012-ci il 23 may tarixli, “Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi haqqında” 2012-ci il 29 may tarixli, “Azərbaycan dilinin qloballaşma

qar nöqtəsində olsa da, həmişə qürur mənbəyimiz Azərbaycandır. 44 günlük Vətən müharibəsi, 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirləri zamanı xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı ölkəmizdən yeni soraaqlar gözləyirdi. Onlar, eyni zamanda, fəal iş aparırdılar, ayrı-ayrı ölkələrin paytaxtlarında, iri şəhərlərdə aksiyalar keçirərək erməni yalanlarını ifşa edir, respublikamızın həqiqətlərini, xalqımızın ədalətli müharibə apardığını dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırırdılar. Qələbələrimizi, bayrağımızın Xankəndidə, Xocalıda, Şuşada dalğalanması onlar üçün böyük sevinc oldu.

Qloballaşma şəraitində xaricdə yaşayan azərbaycanlıların milli kimliklərini qorumarları da vacib məsələdir. 2022-ci il 22 aprel tarixində azad Şuşada dünya azərbaycanlılarının sayca V

Bakı: etimad və güvənc ünvanı...

Suriya-İsrail görüşündən gözləntilər...

Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunun lider dövləti olmaqla yanaşı, bölgənin iqtisadi, siyasi və humanitar mərkəzi, son dövrlərdə isə sülhyaratma missiyasını həyata keçirən mü-

hüm aktor kimi çıxış edir. Şübhəsiz ki, bunu təmin edən başlıca strateji faktor həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət kursudur. Xüsusilə də, pragmatik xarici siyasət kursu

Yaxın Şərqdə silahlar susacaqmı?

Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyini daha da möhkəmləndirib. Tənzimlənməz faktıdır ki, müstəqil xarici siyasət kursuna malik olan Azərbaycan

müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminə özünəməxsus yer tutur - etibarlı strateji tərəfdaş kimi tanınmaqla yanaşı, beynəlxalq hüquqa söykənən

mövqeyi və məsələlərə konkret qarşılıqlı milli maraqlar çərçivəsində baxışı ilə ədalətli hakim statusu qazanıb.

Strateji münasibətlər sisteminin “sərhədləri” genişlənir...

Ölkəmiz özünün çoxvektorlu xarici siyasət platforması ilə həm ikitərəfli münasibətlər kontekstində, həm də çoxşaxəli əlaqələr fonunda yerləşdiyi regionun geosiyasi və geoiqtisadi, bir sözlə, geostateji təhlükəsizliyinə fundamental töhfələr verir - diqqətdən qaçırmaq olmaz ki, postmüharibə dövründə Azərbaycanın yürütdüyü pragmatik siyasət yeni nizamın iqtisadi sərhədləri daxilində fərqli coğrafiyaları daxil etməkdədir:

- Mərkəzi Asiya regionu TDT üzərindən, eləcə də Zəngəzur dəhlizi və Orta Dəhliz vasitəsilə, paralel olaraq “Bir kəmə, bir yol” layihəsinin ən mühüm tərəfdaşlarından biri kimi yeni iqtisadi-ticaritəxtin strateji tərəfinə çevrilib;

- Türkiyə Azərbaycanın söyi nəticə-

sində əldə etdiyi Şərqi Qərba “qapısı” statusuna daha da geniş anlam və mahiyyət qazandırır;

- Qlobal Cənubun Avropa və Qərbi regionu ilə əlaqələrində yeni ştrixlər yaranıb;

- Xüsusilə ərəb dünyası və körfəz ölkələri, eləcə də Aralıq dənizi hövzəsi regionu yeni münasibətlər sistemi formalaşdırır (buna yeni tarix yazır kimi də yanaşma sərgiləmək olar). Bu münasibətlər sistemi isə 100 ildən artıqdır ki, daşlaşmış köhnə, önəvi yanaşmaları bloklayır,

özündə mühüm prosesləri cəmləyir.

Beləliklə, Azərbaycan həm regional, həm də yaxın coğrafiyalar üzərindən global xarakterli əməkdaşlıqlar platformasının mərkəzi, strateji və təşəbbüsçü dövlət kimi özünə yeni status əldə edir. Azərbaycan artıq regional aktordan global oyunçuya çevrilir - burada 2020-ci il Vətən müharibəsində əldə edilmiş qələbə mühüm rol oynayır.

Konfrantasiyaların başa çatması üçün...

Bununla yanaşı, ölkəmiz beynəlxalq münasibətlər sisteminə yeni və daha mü-tərəqqi dəyərlər təqdim etməkdədir. Dünyada sivilizasiyalararası qarşıdurmaların, müxtəlif humanitar böhranların, dini və milli-etnik müstəvidə kateklizmlərin yaşandığı bir şəraitdə Azərbaycan həm sivilizasiyalararası dialoqun təşviqi və inkişafına mühüm töhfələr verir, həm də sabitliyi, sülhpərvər və tərəqqipərvər mövqeyi ilə nümunə kimi çıxış edir. Ölkəmizin təmsilində “sülhün analoqu yoxdur” tezi özünün əsl mahiyyətinə qovuşur. Azər-

baycan təcrübəsi onu deməyə əsas verir ki, Bakı bütün anlaşmazlıqların, hətta tarixi düşmənçiliyin belə danışıqlar, ikitərəfli formata malik təmaslar vasitəsilə həllinin mümkünliyünü faktoloji şəkildə ortaya qoyur. Konfrantasiyaların dialoqla, düşmənçiliyin uzlaşma ilə, fikir ayrılığının milli maraqlar çərçivəsində əməkdaşlıqla əvəzlənməsi Azərbaycan təcrübəsində olduqca vacib məqam kimi ortaya qoyulur. Bu kimi perspektivə, sabitliyə və sosial rifahə əsaslanan cəmiyyətin qurulmasına hədəflənən siyasi xətt birmənalı şəkildə dünya xalqlarına yeni dəyərlər kimi təqdim olunur.

Qeyd edildiyi kimi, Azərbaycan bölgənin əsas sülhyaratma mərkəzi kimi bir çox konfrantasiyaların həlli prosesinin “masa arxasına” transferində vacib rol oynayır, beynəlxalq ictimaiyyət üçün etimad ünvanı olduğunu sübuta yetirib. İndiyə kimi ölkəmiz dəfələrlə bu tipli görüşlərə ev sahibliyi edib. Bakı hələ 2008-ci ildə Rusiya ilə Gürcüstan arasında baş verən gerginliyin aradan qaldırılmasında da fəal vasitəçi rolunu oynamışdı. Bunun

masasının qurulması üçün ən uyğun məkən sayılıb. Azərbaycan hələ 2010-cu ildə də İsrail ilə Türkiyə arasında yaranmış gerginliyin aradan qaldırılmasında da fəal vasitəçi rolunu oynamışdı. Bunun

Bakı Yaxın Şərqi sülhə dəvət edir...

dan əlavə, ölkəmiz fərqli siyasi-hərbi qütblər arasında dialoqun baş tutması üçün ən uyğun məkənlərdən biri kimi özünü təsdiqləyib. Belə ki, Azərbaycanın paytaxtı Bakıda Rusiya və NATO-nun ali hərbi rəhbərlərinin görüşlər keçirməsi ölkəmizin strateji dialoq platforması kimi çıxış etdiyini göstərir. Ölkəmiz 2017-2020-ci illərdə NATO-Rusiya və ABŞ-Rusiya arasında yüksək vəzifəli hərbiçilərin 7 görüşünə ev sahibliyi edib. Belə mötəbər görüşlərin keçirilməsi üçün Azərbaycanın seçilməsi beynəlxalq səviyyədə ölkəmizə olan böyük inamın ifadəsidir.

Azərbaycan İsrail ilə Türkiyə arasında yaranmış problemin həllində ölkəmiz vasitəçilik edib. Nəzərə alsaq ki, hər iki ölkə Azərbaycanın yaxın dostu və əməkdaşlıq etdiyi ölkələrdir, Bakı bu danışıq-

gicliyən aradan qalxmasında vasitəçilik edib və bu vasitəçilik kifayət qədər uğurlu olub. Biz bir daha bütün dünyaya dostlarımızın arasında hansısa gerginliyin olmasını istəmədiyimizi əyani şəkildə göstərərək barışdırıcı siyasət həyata keçirmişik.

Eyni fikirləri Suriya-İsrail arasında təmasların formalaşmasına verilən töhfə barədə də demək olar. Bu mənada, Bakıda İsrail və Suriya nazirlərinin görüşü də təsadüf sayıla bilməz. Xatırladaq ki, bir neçə gün öncə iki tərəf arasında Bakıda görüşün keçirilməsi haqda məlumatlar yayılmışdı - bildirilmişdi ki, görüşdə İsrail tərəfini strateji məsələlər naziri Ron Dermer, Suriya tərəfini isə xarici işlər naziri Əsəd əl-Şeybani təmsil edəcək və görüş Suriyada təhlükəsizliklə bağlı vəziyyətin müzakirəsinə həsr olunacaq.

Həm Təl-Əviv, həm də Dəməşqlə...

Bəli, Bakının bu kimi məsələlərdə ortaya qoyduğu mövqe alqışlanasıdır - Azərbaycan İsrail və Suriya nümayəndələrinin ölkəmizdə görüşünə imkan yaratmaqla iki ölkə arasında gerginliyin aradan qaldırılmasına töhfə verə bilər. Vurğulandığı kimi, İsrail Azərbaycana yaxın dost və tərəfdaş ölkələrindən biridir. Azərbaycan və İsrail xalqları arasında dostluq əlaqələrinin qədim tarixi var. Bu xalqlar həmişə bir-birinin dilinə, dininə, mədəniyyətinə dərin hörmətlə, ehtiramla yanaşıblar. Bu gün Azərbaycan və İsrail arasında dostluq və əməkdaşlıq strateji əhəmiyyət kəsb edir. 44 günlük Vətən müharibəsində İsrail Azərbaycanın ədalətli mövqeyini dəstəklədi. Ölkələrimiz arasında hərbi sahədə də yaxşı əlaqələr var. İki dövlətin dostluq və əməkdaşlığı yüksələn xətlə inkişaf edir.

Bir neçə gün öncə Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd əl-Şaraa ölkəmizdə səfərdə olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Suriya Prezidenti arasında geniş tərkibdə görüş olub. Prezident İlham Əliyev Əh-

məd əl-Şaraanın ölkəmizə səfərinin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafında mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəyinə ümidvarlığını bildirib. Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, Suriyada yeni hakimiyyətin qurulmasından sonra əlaqələrimizin inkişafı üçün böyük perspektivlər açıqlıb. Azərbaycanın Suriyaya qaz ixracı məsələsi yeni, aktual bir mövzu kimi gündəmə daxil olub. Eləcə də, Azərbaycanın Suriyanın energetika sahəsinin bərpasına töhfə vermək iqtidarında olması, Azərbaycanla Suriya arasında humanitar, təhsil və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, ölkəmizin Suriyanın postmünaqişə dövründə bərpa və quruculuq prosesinə öz töhfəsini verməsi kimi mümkün addımlar da proqnozlaşdırılır. Beləliklə, həm İsrail, həm də Suriya ilə əlaqələrin dinamik inkişaf mərhələsində olması Azərbaycanın növbəti sülhyaratma missiyasının da uğurla yekunlaşacağına inamı ifadə edir.

Yeni iqtisadi nizamın təhlükəsizlik “kodu” ...

Beləliklə, bütün konturlar Bakının əhəmiyyətini, əməkdaşlıq üçün tam etimad edilən dövlət kimi qəbul olunduğunu göstərir. Müasir çağırışlar çoxtərəfliliyi təbliğ edir - xüsusilə, ticari-iqtisadi münasibətlərin diversifikasiya edilməsi ölkələrarası əlaqələrə rəngarənglik qatır. Azərbaycanın bütün global mühit üçün alternativ enerji və nəqliyyat marşrutu təklif etməklə yanaşı, bu xəttlər üzərində

təhlükəsizlik arxitekturasının qurulmasına verdiyi töhfələr də diqqətdən yayınmır - Bakının siyasi pragmatizmə əsaslanan mövqeyi və regional sülh təşəbbüsləri bütün mənalarda təqdir edilir. Çünki Yaxın Şərqdə silahların susması bütövlükdə dünya miqyasında yeni nizam, yeni çağırışlar, yeni əməkdaşlıq platformaları yaradacaq...

Pərviz SADAYOĞLU

Azərbaycan Suriyaya qaz nəqlinə başlayır

Tarixi enerji əməkdaşlığı...

Azərbaycan avqustun 2-dən etibarən Suriyaya qaz nəqlinə başlayacaq. “Suriyanın energetika naziri Məhəmməd əl-Bəşir bildirib ki, gündəlik 3,4

milyon kubmetr bərabər olan qaz nəqli Türkiyə ərazisindən çatdırılacaq. Belə ki, SVOP razılaşmasına əsasən, Azərbaycandan ixrac edilən qaz Kilis

üzərindən Suriyaya, Dəməşqə ixrac olunacaq və Suriyanın qaz şəbəkəsi infrastrukturuna daxil ediləcək. Azərbaycan yanacağı hesabına Suriyada təxmi-

nən 900 meqavat gücündə elektrik enerjisi istehsal edilməklə elektrik şəbəkəsinin dayanıqlılığının artırılmasına töhfə verəcək.

İllik 1 milyard kubmetr qaz

Qeyd edək ki, cari il iyulun 12-də Azərbaycanda səfərdə olan Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd əl-Şaraa ilə Prezident İlham Əliyev arasında keçirilən geniş tərkibdə görüş ikitərəfli əlaqələrin inkişafına dair faydalı müzakirələr aparılıb, razılaşmalar əldə edilib. Suriyanın hazırda ciddi enerji problemi ilə üzləşməsinə nəzərə alan Azərbaycan yeni hakimiyyətin islahatlar proqramına dəstək çərçivəsində Türkiyə ərazisindən Suriyaya qaz ixracına razılıq verib. SOCAR və Suriya hökuməti ara-

sında imzalanan memoranduma Suriyada böhran başlayandan bəri beynəlxalq səviyyəli ilk sənədlərdən biri kimi mühüm əhəmiyyətli saziş kimi xarici enerji koalisiyası tərəfindən də yüksək dəyərləndirilib. Anlaşmaya əsasən, Azərbaycan ildə 1 milyard kubmetr həcmində qazı Suriyanın ötürmə infrastrukturuna çatdıracaq.

Azərbaycan Yaxın Şərqdə yeni enerji mərhələsini başladır

Sazişin imzalanması ilə Azərbaycanda Yaxın Şərqdəki enerji siyasətində yeni bir mərhələnin başlanğıcı qoyulub və Azərbaycanın enerji diplomatiyasında coğrafi və

geosiyasi şəxələnməni genişləndirmək niyyətini göstərir. Azərbaycanın qazının Suriyaya nəqli təkcə iqtisadi deyil, həm də geosiyasi məsələdir. Suriyanın qaz nəqli şəbəkəsi “Ərəb qaz şəbəkəsi” adlandırılan sistemə qoşulub, bu şəbəkəyə Suriya, Livan,

İordaniya və Misir daxildir. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycanın qazı bu ölkələrin hamısına ixrac edilə bilər və körfəz dövlətləri blokunda yeni enerji aliansı formalaşması qəbulmazdır. Çünki həmin ölkələr elektrik enerjisi istehsalı üçün ciddi şəkildə xammala ehtiyac duyurlar və bu baxımdan Azərbaycan yanacağı Suriya ilə yanaşı, digər ərəb dövlətlərinin də enerji infrastrukturunun dayanıqlılığına töhfə verə bilər.

Suriyanın energetika sisteminin bərpasına töhfə

Azərbaycan Suriyanın energetika sahəsinin bərpasına da töhfə vermək niyyətindədir. Əhməd əl-Şaraanın Bakıya səfəri zamanı bu məsələ də müzakirə həl edililib. Uzun müddət davam etmiş daxili münaqişə zamanı dağıdılaraq sıradan çıxmış energetika sisteminin bərpası Azərbaycan-Türkiyə birgə koordinasiya planı üzrə aparılacaq. SOCAR ilə bağlanmış saziş istehsalın bərpası və Suriyanın elektrik enerjisi ilə təmin olunması baxımından həlledici əhəmiyyətə malikdir. SOCAR-ın təcrübəsi və texnoloji bacarıqları,

Suriyanın enerji infrastrukturunun bərpasında əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Bu, həmçinin Azərbaycanın enerji sektorundakı texnoloji inkişafını beynəlxalq səviyyədə nümayiş etdirəmək imkanı yaradır. İqtisadi sabitliyin bərpası təkcə hasilat demək deyil. Enerji gəlirləri vasitəsilə mərkəzi büdcəyə daxilolmalar artacaq. Dövlət, dövlət qulluqçuları, təhlükəsizlik orqanları və sosial proqramlar üçün resurs qazanacaq.

Sənayenin bərpasında Azərbaycanın dəstəyi

Bu əməkdaşlıq uzun illər davam edən münaqişədən sonra Suriyanın iqtisadi dirçəlişinə də töhfə verəcək. Belə ki, Azərbaycan qənaətbəxş qiymətlərlə fasiləsiz elektrik təchizatı, daha əvvəl Misirə və ya Türkiyəyə köçürülmüş Suriyadakı sənaye müəssisələrinin geri döndürülməsinə dəstək verəcək. Məhz bu

xalq bazarlara qapılarını da açmış ola bilər. Bir sözlə, Azərbaycan Suriyanın qaz və enerji sektorunun inkişafına kömək etməklə sənaye quruculuğunun da ayağa qalxmasına dəstək verərək ümumilikdə, iqtisadi bərpasına da təşviq etmiş olur.

Əməkdaşlıq sxeminə əsasən, gələcəkdə Azərbaycanla Suriya

arasında dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatı layihələrinin formalaşması da mümkündür, bu isə Orta Dəhlizdə yer almasını reallaşdırmış olur.

Suriya coğrafi baxımdan Asiya-Orta Şərq-Avropa nəqliyyat tranzitində yer alır. Bu ölkənin həm Şimal-Cənub, həm də Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişmə nöqtəsində yerləşməsi çoxşaxəli logistika imkanlarının əlverişliliyinə dəlalət edir. Xüsusilə də, Orta Dəhliz nəqliyyatı habına çıxış üçün daha yaxşı imkanlar var. Bu baxımdan Suriyanın Azərbaycan fəal təşəbbüskarı olduğu Orta Dəhliz nəqliyyat ittifaqında yer alması labüddür.

E.CƏFƏRLİ

Azərbaycan dili xalqımızın milli varlığını müəyyən edən mühüm mənəvi amildir

Hər bir xalqın dili onun mədəniyyətinin, tarixinin və kimliyinin ən vacib təməli daşlarından biridir. Fərqli xalqların dilləri onların tarixindən, yaşayış tərzindən və düşüncə dünyasından əks-səda verir. Bütün bunlarla yanaşı dil bir millətin özünü ifadə etməsinin, irsini gələcək nəsillərə çatdırmasının yeganə yoludur.

Heydər Əliyevin qətiyyəti ilə sovet dövründə Azərbaycan dili dövlət dili statusu almışdır

Xalqın dilindəki sözlər, deyimlər, mülahizələr və ifadələr onun düşüncəsini, intellektini, həyat tərzini və mənəvi dünyasını ortaya qoyur. Bu baxımdan dil “bir millətin ruhudur” desək, yanılmırıq. Ona görə ana dilini və eyni zamanda dilin saflığını qorumaq, xalqın mədəniyyətini və gələcəyini qorumaq deməkdir.

Bir dilin xalqın həyatında hansı rola malik olduğunu sovet dövlətinin ideoloqları da yaxşı bilirdilər. Ona görə də sovet rejimi xalqların milli dəyərlərinə qonim kəsilərək ilk növbədə onların dillərini hədəfə almış, ana dilində danışığın məhdudlaşdırılması ilə bağlı yazılmamış qaydalar müəyyən etmişdi. Məsələn, dövlət idarəetməsində ünsiyyətin, rəsmi yazışmaların yalnız rus dilində olması məcburi idi.

Ona görə SSRİ dövründə milli respublikalarda ana dili məsələlərinin gündəmə gətirilməsi böyük risk tələb edirdi. Sovet rəhbərliyi xalqların öz dillərinə xüsusi maraq göstərmələrinə isti yanaşmırdı. Bu baxımdan dillə bağlı sovet stereotiplərindən kənara çıxmaq təhlükəli idi. Yalnız Heydər Əliyev kimi öz xalqının milli dəyərlərinə bağlı olan dahi şəxsiyyətlər sovet ideologiyasının hakim olduğu bir şəraitdə böyük cəsarətlə ana dili məsələlərini gündəmə gətirə bilirdilər.

Öncə onu qeyd edim ki, Heydər Əliyev sovet ideologiyasının hakim olduğu bir tarixi dövrdə xalqımızın milli-mənəvi irsinin qorunub saxlanılması və gələcək nəsillərə ötürülməsi ilə bağlı əldən gələni etmiş, bütün imkanları səfərbər etmişdir. O illərdə bu, olduqca təhlükəli olsa da, Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının özünəməxsus dəyərlərini yad təsirlərdən, maraqlaşmadan xilas etmək üçün böyük qətiyyət nümayiş etdirmiş, milli düşüncə sahibi olduqlarına görə təqib edilən ziyahları cəsarətlə qorumuşdu.

Ulu Öndərin sovet dövründə milli irsimizlə bağlı qətiyyətli mövqeyi ana dilimizə olan münasibətdən də aydın görünür. Heydər Əliyevin rəsmi tədbirlərdə Azərbaycan dilində çıxışlara üstünlük verməsi onun respublikamıza birinci rəhbərliyi dövrünün əsas siyasi-ictimai hadisələrindən biridir. Eləcə də məhz Heydər Əliyevin qətiyyəti ilə sovet dövründə respublikamızda rəsmi dilin Azərbaycan dili olması konstitusion səviyyədə təsis edilmişdir. Belə ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 27 aprel 1978-ci il tarixində Azərbaycan SSR Konstitusiyasına “Azərbaycan SSR-nin dövlət dili Azərbaycan dilidir” maddəsi əlavə olunmuşdur.

Ana dilimiz müqəddəsdir

Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan dilindən cəmiyyətin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, elmi və mədəni həyatının

bütün sahələrində daha geniş istifadə edilməyə başlamış, onun dövlət dili kimi maneəsiz inkişafı üçün münbit zəmin yaranmışdır. Bu sahədə yeni keyfiyyət mərhələsi isə müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası qəbul edildikdən sonra başlamışdır. Məlumdur ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk konstitusiyasının layihəsinə baxılarkən dövlət dili, daha doğrusu, dövlətin dilinin adı haqqında müddəə geniş müzakirə obyekti olmuşdu. Bu məsələ konstitusiyaya layihəsini hazırlayan komissiyada, kütləvi informasiya vasitələrində, müxtəlif elmi forumlarda, yığıncaqlarda, idarə, təşkilat və müəssisələrdə sərbəst, demokratik şəraitdə hərtərəfli müzakirə edilmiş və 1995-ci il noyabrın 12-də referendum yolu ilə qəbul edilən Konstitusiyada respublikamızın dövlət dilinin Azərbaycan dili olması öz əksini tapmışdır.

Dövlət dilinin yeni inkişaf dönmində yaranmış vəziyyəti nəzərə alaraq, Ulu Öndər Heydər Əliyev 2001-ci il iyunun 18-də “Dövlət dilinin təbii inkişafı təminləşdirilməsi haqqında” fərman imzalamışdır. İlk növbədə müstəqil Azərbaycan dövlətinin dil siyasətinin müəyyənləşməsi, formalaşması və möhkəmləndirilməsi baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyan bu tarixi fərman dövlət dili ilə bağlı hərtərəfli və geniş məlumatları özündə ehtiva edir. Sözügedən fərmanla Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Dil Komissiyası yaradılmışdır.

Heydər Əliyevin “Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında” 9 avqust 2001-ci il tarixli fərmanına əsasən isə hər il avqust ayının 1-i Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü kimi qeyd edilir.

Ulu Öndər Azərbaycan dili ilə bağlı demişdir: “Müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənasını o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şeirə bənzədiyini, xoş ahəngli olduğunu dəfələrlə qeyd ediblər. Biz dilimizlə fəxr etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini görək ən incəliklərinə qədər bilsin və bu dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz kimi, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik”.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan dilinin qorunması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı imzalanan sənədlər göstərir ki, Heydər Əliyevin bu sahədə əsasını qoyduğu işlər davam etdirilir, o cümlədən Ulu Öndərin tövsiyələri və ideyaları həyata vəsiqə alır.

Azərbaycan Prezidentinin təşdiq etdiyi “Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı”, habelə dövlətimizin başçısının “Azərbaycan dilinin elektron məkanda daha geniş istifadəsinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” 2018-ci il 17 iyul tarixli sərəncamı, “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 1 noyabr 2018-ci il tarixli fərmanı ana dilinə, dilçiliyin inkişafına dövlət qayğısının bariz nümunələridir.

Dil hər bir xalqın varlığının ən əsas təminatçısıdır. Azərbaycan xalqının da ana dili onun milli varlığını müəyyən edən başlıca amillərdəndir. Ana dili dövlət rəmzlərimiz olan himn, gerb, bayraq kimi müqəddəsdir. Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günümüz mübarək olsun!



Səbinə Salmanova, Milli Məclisin deputatı

Turizm sənayesinin inkişafına stimul...

Kazino vergi daxilolmalarını artırır

Məlum olduğu kimi “Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində süni torpaq sahələrinin yaradılması haqqında” qanuna, eləcə də Mülki, Cənayyət, İnzibati Xətlər məəcəllələrinə və digər qanunvericilik aktlarına edilmis

dəyişikliklərə əsasən, Xəzərdə yaradılmış süni adalarda kazino fəaliyyətinə icazə verilir. Hazırda Nazirlər Kabineti həmin qanunlardan irəli gələn məsələləri həll etmək məqsədilə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, kazino oyunlarının təşkili

və keçirilməsi ilə bağlı normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər hazırlayır. Bu o deməkdir ki, müvafiq hüquqi mexanizmlər yekunlaşdıqdan sonra yaxın aylarda Azərbaycanda da kazino fəaliyyəti təmin olunacaq.

Qanunvericilik vəzifə və öhdəlikləri, məsuliyyət tədbirlərini müəyyən edir

Təbii ki, kazino sənayesinin fəaliyyəti ölkənin qanunvericiliyinə, nəzarət mexanizmlərinə və iqtisadi strukturizasiya məsələlərinə uyğun nizamlanır. Kazinoların fəaliyyətinə bütün ölkə ərazisində deyil, süni yaradılmış adalarda icazə verilir ki, bu da əhalinin sıx məskunlaşdığı şəhər mərkəzi və ətraf ərazilərdə kazino oyunlarının təşkilini qadağan etməklə insanların bu sahəyə cəlbinə imkan verməyəcək. Süni adalara əsas etibarilə xarici turistlər, xüsusi olaraq qumar mərc oyunlarına həvəs və marağı olanlar axın edir ki, bu kütləvilik kəsb

etmir və ictimai-mənəvi baxımdan cəmiyyətdə neqativ hal yaranan amil sayıla bilməz.

Statistika göstərir ki, kazino istifadəçilərinin təxminən 95 faizi adətən qeyri-ölkə vətəndaşları olur və bu hələdən də Azərbaycan kazinoları müştəri qismində əsasən xariciləri qəbul edəcək və orada öz vətəndaşlarımızın olması çox məhdud sayda mümkündür.

Digər tərəfdən qanunvericilik kazino fəaliyyəti ilə məşğul olacaq hüquqi şəxslərin vəzifə və öhdəliklərini müəyyənləşdirir və bu sahə xüsusi



Legal kazinoların iqtisadi potensialı

Kazino fəaliyyətinin bəzi kəsimlərdə qısqancılıq yaratmasına gəlinə, anlamaq lazımdır ki, bu fəaliyyət sahəsi sırf turizm məqsədlərinə xidmət edir və xarici səyahətçilərin üz tutduğu ölkələrdə ən çox həvəs göstərdiyi məkanlardan biri kazinolardır. Dünyanın bir çox ölkəsində legal kazino biznesi çoxdan müasir iqtisadiyyatın bir hissəsinə çevrilib - əhəmiyyətli vergi gəlirlərinin mənbəyi, turizm sektorunun hərəkətverici qüvvəsi və infrastrukturun inkişafı üçün stimül rolunu oynayır. Hazırda dünyanın 160-a yaxın ölkəsində legal şəkildə işləyən kazinolar var və həmin ölkələrin turizm sektorunda kazino segmenti ümumi səyahətçilərin təxminən 20-30 faizinin iştirakını nəzərdə tutur. Qonşu Gürcüstanda, Batumi

midə kazino fəaliyyəti turistlərin ən çox axın etdiyi məkanlardır. Eyni zamanda, turist şirkətlərinin, hotel və oyləncə mərkəzlərinin, iaşə obyektlərinin qazancının əhəmiyyətli hissəsi bu bölmədən formalaşır. Ümumilikdə,



Azərbaycana turist axını kazinoların fəaliyyətini labüdləşdirib

kəməzə axını sürətlə artır, müxtəlif regionlardan, o cümlədən Avropa və Asiyadan gələn qonaqların sayı və coğrafiyası genişlənir. 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycana dünyanın 178 ölkəsindən 1 milyon 217,4 min əcnəbi vətəndaşlığı olmayan şəxs səfər edib. Qonaqların 25,8 faizi Rusiya Federasiyası, 17,6 faizi Türkiyə, 9,4 faizi Hindistan, 8,2 faizi İran, 4,2 faizi

Gürcüstan, 3,7 faizi Qazaxıstan, 3,2 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 2,9 faizi Pakistan, 2,1 faizi Çin, hər birindən 1,9 faiz olmaqla İsrail və Özbəkistan, 1,8 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, 1,4 faizi Ukrayna, 1,3 faizi Türkmənistan, hər birindən 1 faiz olmaqla Belarus və Küveyt, 12,6 faizi digər ölkələrin vətəndaşları olub. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə İsraildən gələnlərin sayı

1,9 dəfə, Tacikistandan - 1,8 dəfə, Çindən - 1,6 dəfə, Yaponiyadan - 44,3 faiz, Qırğızıstandan - 40,5 faiz, İordaniyadan - 20,7 faiz, Niderlanddan - 19,1 faiz, Qazaxıstandan - 18,3 faiz, ABŞ-dən - 17,7 faiz, Pakistandan - 16,7 faiz, Kanadadan - 16,0 faiz, İtaliyadan - 13,2 faiz, Cənubi Koreyadan - 13 faiz, Almaniya - 11,1 faiz, Özbəkistandan - 10,3 faiz artıb.

Hotel, restoran, nəqliyyat və digər xidmət bölmələrinin inkişafında motivasiya

2024-cü ilin birinci yarısında Avropa İttifaqına üzv ölkələrdən gələnlərin sayı 6,4 faiz artıb. Göründüyü kimi, Azərbaycanda gəlmə turizm üçün vacib destinasiyalardan olan Avropa, Asiya və MDB ölkələrindən gələnlərin sayında atımlar baş verir. Bu turizm sektorunun inkişafında yeni çağırışları daha da aktuallaşdırır və turizm xidmətlərində həvəskar oyun sahələrindən biri kimi kazinoların da işə düşməsinə labüdləşdirir. Ona görə də, turizm sektorunun tələbatlarını və ölkəmizin dünyəvi dövlət kimi turizm sənayesi quruculuğunda müasir xidmət çeşidlərinə üstün yer

verməsinə nəzərə alaraq kazino fəaliyyətinin məhdud bir çərçivədə təmin edilməsi qlobal ehtiyac kimi də səciyyələndirilə bilər.

Digər bir amil ondan ibarətdir ki, kazino biznesi iqtisadiyyatın inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır, kazino sənayesi investisiya və turizm gəlirləri baxımından gəlir gətirən sahə sayılır. Həmin sahə turizmin inkişafı ilə paralel olaraq hotellər, restoranlar, nəqliyyat və digər xidmət bölmələrinin işini də təşviq edir, dividendgötərmə əmsalını artırır.

Kazinoların fəaliyyəti dövlət büt-

cəsinə əlavə vergi gəlirlərinin daxil olmasına da imkan yaradacaq. Belə ki, hazırda xüsusi lisenziya ilə tənzimlənən qumar-mərc oyunları dövlət nəzarəti altında dövrüyyədən alınan vergilərin büdcəyə daxil olmasında mühüm rol oynayır və hər il bu gəlirlər artır. Həmin vəsaitin bir hissəsi sözsüz ki, sosial layihələrin maliyyələşdirilməsinə, infrastrukturun yaxşılaşdırılmasına və digər prioritet sahələrin inkişafına yönəldilir. Ona görə də, lisenziya ilə fəaliyyəti tənzimlənəcək kazino oyunlarından daxil olan vergi və gəlirlər də ölkəmizdə mühüm ehtiyac duyulan sahələrdə ehtiyatların ödənilməsinə yönəldilməklə dövlətin xərc yükünü azaltmış olacaq.

E.CƏFƏRLİ

Hökumət qərarı təsdiqlədi

Kimlər daha 5 il tez pensiyaya çıxacaq?

Nazirlər Kabineti “Güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququ verən istehsalatların, peşələrin, vəzifələrin və göstəricilərin Siyahısı”nda dəyişiklik edilməsi haqqında qərarı təsdiq edib. Baş nazirin imzaladığı qərara əsasən, güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququ olan şəxslərin əhatə dairəsi bir qədər də genişləndirilib. Yeni sənəd

əsasən, daha tez pensiyaya çıxanların siyahısı dəqiqləşdirilərək müəyyən əlavələr edilib. Belə ki, qızıl otağının nəzarətçiləri və emal, qırma, daşıma, topaqələviləşdirmə sahələrində nəzarətçilər əlavə olunmaqla mühəndislər, o cümlədən elektrik mühəndisləri ilə yanaşı, metallurqlar da güzəştli pensiya siyahısına daxil edilib.

Qanun kimlərə güzəştlər verir?

Güzəştli şərtlərlə pensiya hüququ 5 il daha tez pensiyaya çıxmağı nəzərdə tutur və bu güzəştə təmin edilən sosial qrupların bir çoxuna şamil olunur. Güzəştli şərtlər ilə pensiya hüququ “Əmək pensiyaları” haqqında Qanunla təsbit olunub.

Eyni zamanda, qanunun təsbiti ilə əlaqədar “Güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququ verən istehsalatların, peşələrin, vəzifələrin və göstəricilərin Siyahısı” Nazirlər Kabinetinin 23 yanvar 2007-ci il tarixli 12 nömrəli Qərarı ilə təsdiqlənib. Sözügedən qanunun 8-ci maddəsinə əsasən uşaqlarla bağlı pensiya güzəştli mövcuddur. Belə ki, həmin maddə “uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası

hüququ olan şəxsləri”, 9-cu maddəsi isə “güzəştli şərtlərlə əmək pensiyası hüququ olan digər şəxsləri” müəyyən edir.

Sözügedən qanuna əsasən, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş 8 yaşınadək övladlığa və ya qeydiyyatla götürülmüş uşaqlar da daxil olmaqla 5 və daha çox uşağı olan və ya əlilliyi olan uşağı olan qadınların və kişilərin, uşaqların 8 yaşınadək sağ olması şərtlə yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ var. Bu o deməkdir ki, çoxuşaqlı ailələrdə analar 59, əgər bu hüquqdan atalar istifadə edərsə, o zaman onlar 60 yaşında pensiyaya çıxırlar.



Zərərli və ağır işlərə görə əmək pensiyası hüququ

“Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 9.1-ci maddəsinə əsasən, axırıncı iş yerindən asılı olmayaraq, güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası almaq hüququ verən incəsənətin xüsusi sahələrinin, yeraltı, əmək şəraiti xüsusilə zərərli və ağır olan işlərin (istehsalatların, peşələrin, vəzifələrin və göstəricilərin) müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın təsdiq etdiyi siyahısında nəzərdə tutulan işlərdə azı 12 il 6 ay çalışmış kişilərin və azı 10 il çalışmış qadınların bu Qanunun 7-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şərtlər daxilində yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ var.

Bununla yanaşı, hipovizqanizm xəstəliyinə tutulan şəxslərin (iliputların) və fizioloji mütnasibliyi pozulmuş çırdanboy şəxslərin azı 5 il sığorta stajı olduqda pensiya yaş həddi 20 il azaldılır.

Mülki aviasiya uçuş və uçuş-sınaq heyətində işlə əlaqədar vəzifələrdə çalışanların həmin işlər üzrə azı 25 il, səhhətinə görə uçuş işindən azad olunmuş şəxslərin isə həmin işlər üzrə azı 20 il sığorta stajı olduqda 15 il tez əmək pensiyası ala bilərlər. Eyni zamanda, bir sıra dövlət sektorlarında, o cümlədən prokurorluq, hərbi xidmət, ədliyyə orqanları və s. çalışanların da qulluq müddətindən asılı olaraq daha tez pensiyaya çıxmaq hüquqları vardır.

Güzəştli şərtlərlə əmək pensiyası hüququ yaranan vətəndaşlar “Əmək pensiyaları haqqında” qanuna əsasən əmək pensiyalarının təyin edilməsi, yenidən hesablanması, bir növbədən başqa növbəyə keçirilməsi və ödənilməsi Qaydaları”nda nəzərdə tutulmuş müvafiq təsdiqedicə sənədləri sosial müdafiə orqanlarına təqdim etməlidir. Gü-

Güzəştli pensiya təyinatı üçün hansı sənədlər tələb olunur?

zəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququnun müəyyən edilməsi üçün şəxsin şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti, sığorta stajını təsdiq edən sənədlər (əmək kitabçası, həqiqi hərbi xidmət dövrü barədə sənəd, əyani təhsil haqqında arayış və s.) və zərərli əmək şəraitində işlədiyi dövrü təsdiq edən arayış tələb olunur. Bu sənədlər şəxsin güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası hüququnun və hüququ olduqda pensiya məbləğinin müəyyən edilməsi üçün vacibdir.

“Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 31.2-2-ci maddəsinə əsasən, əmək pensiyasının təyin edilməsi üçün zəruri olan sənədlərin və ya məlumatların Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə əldə edilməsi mümkün olduqda, həmin sənədlər və ya məlumatlar ərizəçidən tələb edilmir. Əldə edilməsi mümkün olmadığı hallarda isə ərizəçinin razılığı ilə sorğu əsasında müvafiq dövlət orqanından tələb olunur və ya ərizəçi tərəfindən təmin edilir. Şəxsin əmək şəraiti xüsusilə zərərli və ağır olan işlərdəki iş müddəti isə işəgötürənin arayışına əsasən müəyyən edilir.

Nazirlər Kabinetinin “Əmək pensiyalarının təyin edilməsi, hesablanması, yenidən hesablanması, bir növbədən başqa növbəyə keçirilməsi və ödənilməsi Qaydası”na əsasən, elektron sistemdən əvvəl qurulan əmək mənasibətlərinə dair sosial sığorta stajı əmək kitabçası, o olmadıqda işəgötürənin arayışı və ya dövlət arxivinin arayışı əsasında müəyyən edilir. Əlavə olaraq sosial sığorta stajına daxil edilən digər fəaliyyət dövrləri zərurət yarandığı təqdirdə müvafiq arayış və sənədlər əsasında nəzərə alınır.

E.CƏFƏRLİ

Zəngəzurda son nəfəs: Nüvədi kəndinin tarix və kimlik hekayəsi



Qərbi Azərbaycan mövzusu müasir dövrdə yalnız siyasi aspektdən deyil, eyni zamanda tarixi ədalətin bərpası və milli yaddaşın dirçəldilməsi baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir. Xüsusilə, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra bu məsələ daha da aktuallaşmış, dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin Qərbi Azərbaycan İcmasına 2022-ci ilin dekabrında etdiyi səfər zamanı irəli sürdüyü konseptual yanaşmalarla ciddi ictimai-siyasi məzmun kəsb etmişdir. Həmin görüşdə Prezident qeyd etmişdi ki, Ermənistanın deportasiya olunmuş azərbaycanlıları arasında Nüvədi kəndi sonuncu məskən olmuş, 1991-ci ilin avqustunda bu kəndin tamamilə boşaldılması ilə bir tarixi mərhələ başa çatmışdır.

Nüvədi kəndi Azərbaycanın tarixi Zəngəzur bölgəsinin cənub-qərb hissəsində, Araz çayının sol sahilində, İran İslam Respublikası ilə sərhəddə yerləşir. Ən qədim yazılı qaynaqlarda bu kəndin adı 1593-cü ilə aid Osmanlı təhriir dəftərində - İrəvan əyalətinin İsgəndərqalası livasının Masır nahiyəsində 25 azərbaycanlı ailənin yaşadığı yaşayış məntəqəsi kimi qeyd edilir. XIX əsrdən başlayaraq inzibati təbəqəlik baxımından dəfələrlə dəyişikliklərə məruz qalan Nüvədi, 1929-cu ildə Zaqafqaziya Sovet Federativ Sosialist Respublikasının qərarı ilə Ermənistan SSR-in Məğri (Mıqrı) rayonuna verilməsi, bu qərar 1969-cu ildə hüquqi rəsmi sənədlərlə təsdiqlənmişdir.

Nüvədi kəndi bütün dövrlər boyu monoetnik - yalnız azərbaycanlıların yaşadığı bir kənd olmuşdur. 1991-ci ilə qədər burada 300-dən çox ailə (təqribən 1500 nəfər) yaşayırdı. Məğri rayonunun ərazisinin 40 faizini təşkil edən bu kənd Məğridəki azərbaycanlı əhəlinin mərkəzi məskəni idi. Kənd əhalisi XX əsrdə üç dəfə - 1905, 1918 və 1988-ci illərdə erməni təcavüzünə və kütləvi zorakılıqlara məruz qalmış, nəhayət, 1991-ci il avqustun 7-də burada sonuncu deportasiya həyata keçirilmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev öz çıxışlarının birində bu kəndin tarixi və etnik tərkibi barədə demişdir:

“Məğri rayonunda Nüvədi adlı böyük bir kənd var. Çoxminlik əhalisi olan bu kənd Araz sahilində yerləşir, qədim tarixə malikdir, tamamilə azərbaycanlı kəndidir”.

Bu bəyanat Nüvədinin əsrlər boyu monoetnik Azərbaycan yaşayış məskəni olduğunu və burada azərbaycanlıların dörin mədəni, sosial və tarixi köklərə malik olduqlarını bir daha təsdiqləyir.

Eyni zamanda bu çıxış, erməni iddialarının əsassızlığını və Nüvədinin Azərbaycan xalqının milli yaddaşında tutduğu yerin təsbitidir. Heydər Əliyevin bu fikirləri həmişə tarixi reallığın, həm də torpaqlara qayıdış ideyasının mənəvi-siyasi dəstəyidir.

Nüvədi təkcə ziyalılar, alimlər yetişdirməklə deyil, həm də Vətən uğrunda canından keçmiş igid oğulları ilə tanınır. Bu kəndin övladları XX əsrdən bugünədək

yun, 90 tonət, orta hesabla hər gün 2 ton süd verirdi” (“Nüvədi axıracan vurmuşdu”, “Respublika” qəzeti, 12 fevral 1998-ci il).

2006-cı ildə kəndin adı erməni hakimiyyəti tərəfindən dəyişdirilərək “Nrnadzor” adlandırılmış, azərbaycanlılara məxsus evlər, ictimai binalar və tarixi abidələr dağıdılmışdır. Ermənistan hökumətinin rəsmi məlumatına görə, hazırda kənddə cəmi 133 nəfər erməni yaşayır. Lakin bütün bu dağıntı və zorakılıqlara baxmayaraq, nüvədililər doğma torpaqlarına qayıdış inancını itirməmiş, Vətənə, doğma torpaqlarına olan sevgilərini qoruyub saxlamışlar.

Təsədüffü deyil ki, Nüvədi kəndi Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşının, deportasiyaya qarşı müqavimətinin və milli kimliyinin simvolik ifadəsinə çevrilmişdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyev nüvədililərin ana torpaqları üçün apardıqları mübarizəyə görə, “Nüvədi kəndinin camaatı çox dəyanətli insanlardır” - demişdir. Deportasiyanın 30 illiyi münasibətilə 2021-ci ildə keçirilmiş



müxtəlif dövrlərdə - Qarabağ savaşlarında, sərhəd münəqişələrində və sabitliyin pozulduğu illərdə qəhrəmancasına döyüşmüş, bir çoxu şəhədlik zirvəsinə ucalmışdır. Bu igidlər arasında 1990-cı illərdə şəhid olan Həzrətəli Tairov, Haqani Qurbanov, Orxan Hüseynov və 44 günlük Vətən müharibəsinin gənc qəhrəmanı Rauf İbadov xüsusi ilə yadda qalıb. Raufun timsalında bu kəndin gənclərinin Vətənə bağlılığı, iradəsi və fədakarlığı aydın görünür. O, Polad Həsəimovun qisasını almaq üçün könüllü döyüşə yollanmış, Füzuli, Cəbrayıl və Qubadlı uğrunda savaşlarda iştirak edərək şəhid olmuş, bir neçə orden və medalla təltif edilmişdir.

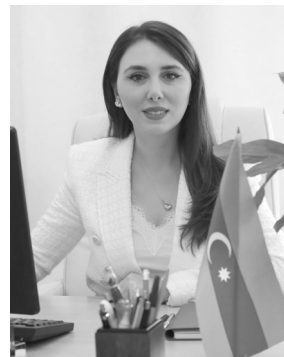
Nüvədi kəndi təkcə sosial-mədəni deyil, həm də strateji-iqtisadi baxımdan əhəmiyyətli mövqedə yerləşmişdir. Araz çayı boyunca ticarət və nəqliyyat əlaqələrinin mühüm qovşağı sayılan kənddə geniş meyvə bağları, nar, üzüm, ərik və digər meyvə plantasiyaları mövcud olmuşdur. Bu sahələrin inkişafında kənd rəhbərlərinin - bu meyvə plantasiyalarının salınmasında kənd rəhbərlərindən Aslan Məmmədovun, Yadulla Quliyevin, İnşallah Cəfərovun, Əhmədəli Əliyevin, Məhiş Abbasovun, Cəlal Əliyevin, Həzi Musayevin, Həsən Musayevin, Mayıl Amanovun, Nadir Cəfərovun, Məmməd Rüstəmovun və başqalarının böyük rolu olmuşdur.

Kəndin 19 min hektar ərazisi vardır ki, onun 16 min hektarı yararlı torpaq sahəsidir. Nüvədi kəndi hər il dövlətə min ton nar, 500 ton üzüm, 100 ton əncir, 16 ton

“Nüvədi harayı: Pozulmuş hüquqların bərpası” adlı beynəlxalq elmi-praktik konfransda dünyanın müxtəlif ölkələrindən 500-dən çox alim, politoloq və ictimai xadimin iştirakı ilə bu məsələyə global yanaşma formalaşdırılmışdır.

Tarixi, demoqrafik və siyasi baxımından Nüvədinin elmi tədqiqi təkcə bir kəndin deyil, ümumən Qərbi Azərbaycan probleminin dərindən öyrənilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Osmanlı təhriir dəftərləri, Qafqaz təqvimləri, sovet siyahıyaalmaları və Azərbaycan SSR-in inzibati sənədləri əsasında bu kəndin tarixi-mədəni irsinin bərpası və gələcək nəsillərə ötürülməsi dövlətçilik və milli yaddaş strategiyasının tərkib hissəsinə çevrilməlidir.

Nüvədi kəndi azərbaycanlıların tarixən yaşadığı sadəcə bir coğrafi məkan deyil, milli kimliyimizin, erməni zulmünə və tarixi ədalətsizliyə qarşı müqavimət ruhunun simvoludur. Biz tezliklə öz torpaqlarımıza qayıdacağımya və orada əbədi yaşayacağımıza inanırıq.



Şəbnəm RÜSTƏMOVA,
Qərbi Azərbaycan Nüvədi İcması Gənclər Şurasının sədri, AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasının elmi katibi

Postkolonial toxumların kölgəsində: Fransanın ikiüzlü geosiyasi doktrinası və Azərbaycanın yeni qlobal nizamdakı yüksəlişi

XXI əsrin üçüncü onilliyi dünya siyasətində yeni güc balanslarının formalaşması ilə xarakterizə olunur. Bu konfiqurasiyada keçmiş imperiyaların geosiyasi

reminissensiyaları ilə yeni yüksələn regional güclərin müasir strateji dinamizmi arasında prinsipial ziddiyyətlər getdikcə daha da aydınlaşır. Bu kontekstdə xüsusi-

lə Fransa Respublikasının Afrika və Aralıq dənizi hövzəsində yürütməkdə davam etdiyi neokolonial yanaşma ciddi akademik və siyasi diskurslarda kəskin tənqid-

lərə səbəb olur. Paralel şəkildə, Cənubi Qafqaz regionunda yerləşən Azərbaycan Respublikası isə transformativ xarici siyasət fəlsəfəsi, suverenliyə söykənən

milli inkişaf strategiyası və multilateral diplomatik fəallığı ilə regional və qlobal proseslərdə özünü rəqəbatçı kimi təsdiqləyir.

Fransa: sivilizasiya maskası arxasında kolonial reminissensiyalar

Fransa nominal olaraq liberal-demokratik dövlət institusionalizmini təbliğ etsə də, xarici siyasət praktikasında real-politik prinsiplərə əsaslanan və əsrlərlə davam edən imperialist ənənələrə söykənən davranış sərgiləməkdədir. Bu, xüsusilə də Fransanın Afrikanın Sahil bölgəsindəki (fr. Le Sahel) sabiq koloniyalarla münasibətlərində, mədəni hegemoniyanın saxlanması cəhdlərində və iqtisadi asılılıq mexanizmlərinin süni şəkildə qorunmasında özünü göstərir. Sahil bölgəsi - Şimali Afrikada yerləşən və Atlantik okeanından Qırmızı dənizə qədər uzanan geniş bir zolaqdır. Ən çox istifadə olunan dar mənada bu regiona aşağıdakı ölkələr daxildir: Mali, Niger, Burkina Faso, Çad, Mavritaniya. Bəzən bu siyahıya Sudan, Eritreya, habelə Şimali Nigeriya da əlavə olunur. Bölgənin əsas xüsusiyyəti ekoloji baxımdan zəif, sosial və siyasi baxımdan həssas, eləcə də yoxsulluq, iqlim dəyişiklikləri, silahlı ekstremizmlə xarakterizə olunan və neokolonial siyasətə qarşı müqavimət göstərən zona olmasıdır. Fransa uzun illər ərzində bu regionda birbaşa və dolaylı yollarla təsirini qorumağa çalışıb. Formal olaraq müstəqillik qazansa da, Sahil ölkələrinin çoxu Fransanın nəzarət etdiyi valyuta (CFA Franki), fransız dili və təhsil sistemi, Fransa hərbi bazaları və iqtisadi razılaşmalar vasitəsilə Parisin təsiri altında saxlanıb. Fransa tərəfindən yaradılmış

və nəzarət edilən CFA Franki valyuta sistemi Mavritaniya istisna olunmaqla bölgədəki ölkələrin iqtisadi müstəqilliyini ciddi şəkildə məhdudlaşdırır. Bu sistem sayəsində Fransa həmin ölkələrin

nı möhkəmləndirib. Lakin bu müdaxilələr çox vaxt yerli əhalinin əleyhinə çevrilib, bu səbəbdən suverenlik məsələləri gündəmə gəlib.

Son illər regionda anti-Fransa meyil-



pul siyasətinə, valyuta ehtiyatlarına və ixracat strukturuna təsir göstərir. Fransa bu ölkələrdə “Frankofon mədəniyyət”i yaymaqla yanaşı, fransız dilini əsas rəsmi və inzibati vasitə kimi qoruyur. Yüz minlərlə yerli tələbə Fransaya təhsil üçün göndərilir ki, bu da intellektual asılılıq dövrüyəsini gücləndirir. Fransa özünü “mədəniyyət ixrac edən dövlət” kimi təqdim etsə də, bu, əslində mədəni nəzarətin və təsirin alətinə çevrilib. Fransa 2013-cü ildən başlayaraq “Barkhane əməliyyatı” çərçivəsində Sahil bölgəsində, xüsusilə Malidə hərbi bazalar yerləşdirməklə “terrorla mübarizə” bəhanəsi ilə öz hərbi iştirakı-

ləri gücləndiyindən Mali, Burkina Faso, Niger kimi ölkələr Fransa ordusunu çıxarmaq qərarı verməklə Türkiyə və Çin kimi alternativ güclərə yönəlib. Bu, Parisin təsir zonasında süni yolla qoruyub saxladığı hegemoniyanın dağılmaqda olduğunu göstərir. Fransanın Sahil bölgəsindəki fəaliyyətləri beynəlxalq hüququn forma və mahiyyət etibarilə pozulmasına, suverenliyə müdaxiləyə, eləcə də postkolonial bərabərsizliyin davamına xidmət edir. Mədəni hegemoniyanın davam etdirilməsi və iqtisadi asılılıq vasitələrinin saxlanması “beynəlxalq əməkdaşlıq” adı altında neokolonial siyasətin klassik nümunəsidir.

Azərbaycan: postkolonial məkanlarda yeni güc arxitekturasının daşıyıcısı

Azərbaycan XXI əsrdə geosiyasi şəxələnmə siyasətini uğurla tətbiq edən və suverenlik prinsipini əsas ideo-

biqlərə ev sahibliyi etməsi ölkəmizin Normativ güc (normative power) və Funksional güc (functional power) atri-

butlarını effektiv şəkildə kombinə etdiyini göstərir. Əlavə olaraq, Azərbaycan Fransanın Cənubi Qafqazda qeyri-konstruktiv mövqeyinə qarşı balanslaşdırılmış, lakin prinsipial diplomatik cavab verməklə postkolonial komplekslərdən əziyyət çəkən regionlara nümunəvi siyasi davranış modeli təqdim edir. Fransa Senatında qərəzli və hüquqazidd qətnamələrin qəbulu Azərbaycanın suverenliyinə açıq-aşkar hörmətsizlik kimi dəyərləndirilərkən, rəsmi Bakı beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanan cavab reaksiyası ilə Avropa siyasətində yaranmış ikili standartlar problemini ifşa edir.



loji baza kimi seçən dövlətlərdən biridir. İkinci Qarabağ müharibəsində əldə olunmuş parlaq hərbi-siyasi zəfər təkə o ərazi bütövlüyünün bərpası ilə deyil, həm də regional balansların Azərbaycanın xeyrinə dəyişdirilməsi ilə nəticələndi. Bakı özünün diplomatik manevr qabiliyyətini enerjiden tutmuş, humanitar formata qədər bir sıra çoxtərəfli platformalarda nümayiş etdirərək, Avrasiyanın geosiyasi xəritəsində mühüm strateji düyünə çevrildi. Azərbaycan Respublikasının Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi, Türk Dövlətləri Təşkilatındakı fəallığı, COP-29 kimi qlobal təd-

nal, suveren və balanslaşdırılmış siyasət nümayiş etdirərək, yeni beynəlxalq nizamın konturlarında lider dövlətlər sırasında öz yerini möhkəmləndirir. Ölkəmizin strateji tərəfdaşları olan Türkiyə və Pakistanla birlikdə formalaşdırdığı üçtərəfli əməkdaşlıq platformaları isə Avrasiya məkanında alternativ geosiyasi mərkəzlərin təşəkkül tapmasına rəvac verir.



Karamat QƏNBƏROV, beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

Yeni qlobal konfiqurasiyada Azərbaycan: yüksələn güc, rəqəbatçı aktor

Qlobal sistem multipolyar struktura transformasiya olunarkən Azərbaycanın oynadığı rol klassik geosiyasi nəzəriyyələrin çərçivəsindən çıxaraq, konstruktivizm və kompleks qarşılıqlı asılılıq kimi yanaşmalar kontekstində dəyərləndirilməlidir. Bakı-Vaşinqton, Bakı-Ankara,

Bakı-İslamabad oxları Azərbaycanın diplomatik topologiyasını müəyyənləşdirən əsas sütunlara çevrilib. Azərbaycan artıq təkə enerji ixrac edən ölkə deyil, həm də nəqliyyat, logistika, yaşıl enerji və diplomatik vasitəçilik sahələrində strateji operator rolunu icra edir. Şərq-Qərb və

Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin kəşşməsində yerləşən bu dövlət eyni zamanda qlobal təchizat zəncirlərinin təhlükəsizliyi sahəsində də mühüm aktor statusu qazanır.

Fransanın kolonial təəssübkeşliyinə qarşı Azərbaycan birmənalı şəkildə rəsiyo-

İrana növbəti ağır zərbə

Budəfəki sanksiyalar daha təsirli olacaq

ABŞ hökuməti İrana qarşı son yeddi ilin ən genişmiqyaslı sanksiya paketini elan edib. Qeyd edək ki, yeni sanksiyalar paketinə İranın 50-dən çox fiziki və hüquqi şəxsi, habelə İran və Rusiya neftini daşıyan 50-dən çox gəmi daxil edilib. ABŞ Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, sanksiyalar paketində əsasən İranın ali liderinin müşaviri Əli Şamxaninin



oğlu Məhəmməd Hüseyn Şamxani ilə əlaqəli beynəlxalq gəmiçilik şəbəkəsi və onun ətrafında fəaliyyət göstərən onlarla şirkət hədəfə alınıb. Vaşinqton bu şəbəkənin İran rejiminə on milyardlarla dollar gəlir qazandırdığını və Tehranın terrorizmi maliyyələşdirməkdə bu strukturlardan istifadə etdiyini bildirir. ABŞ Maliyyə Nazirliyi əlavə edib ki, Şamxani ailəsi İran neftinin satışından əldə olunan vəsaitlə xaricdə lüks daşınmaz əmlak alır, müxtəlif ölkələrdə “qara pul”la pasport və vətəndaşlıq əldə edir. Qurumun bəyanatında qeyd olunur ki, sanksiya tətbiq edilən şəxslər, şirkətlər və gəmilər İran neftinin ticarəti ilə məşğul olan qlobal şəbəkənin bir hissəsidir və onların Belçika, Böyük Britaniya, Honq-Konq, Hindistan, İtaliya, Kipr, Marşal adaları, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Panama, Rumiya, Sinqapur, Türkiyə, Fransa və İsveçrə də daxil olmaqla 20 ölkə və qurumla əlaqələri var. Qərb analitikləri hesab edirlər ki, bu sanksiyalar Vaşinqtonun həm Tehranla qarşı maksimum təzyiq strategiyasını gücləndirdiyini, həm də İran-Rusiya enerji ittifaqının qarşısını almaq niyyətini açıq şəkildə ortaya qoyur.

İrana qarşı yeni sanksiyalar Avropa İttifaqının Şamxani və onun bir neçə şirkətinə qarşı sanksiyalar tətbiq etməsindən, həmçinin ABŞ Prezidenti Donald Trampın Tehranla qarşı məhdudiyyətlərin sortləşdirilməsi ilə bağlı “qeyri-müəyyən siqnallar” göndərməsindən 1 həftə sonra qəbul edilib.

Yeni sanksiyalar daha sərtidir

Məsələ ilə bağlı Yaxın Şərq üzrə ekspert Vüqar Zifəroğlu “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində

qeyd edib ki, ABŞ-in bu dəfə İrana qarşı tətbiq etdiyi sanksiyalar bir neçə cəhətdən əvvəlkilərdən fərqlənir. Onun sözlərinə görə, yeni sanksiyalar potensial təsir baxımından daha sort və geniş miqyaslıdır.

“Bu sanksiyalar son 7 ilin ən geniş əhatəli pake-ti kimi təqdim olunur. Hədəfdə olan şəxslər və qurumlar: Ali rəhbər Xameneinin müşaviri Əli Şamxaninin oğlu Hüseyn Şamxani və onunla əlaqəli onlarla şirkət və şəxsəldir. Gəmiçilik sektorunun hədəflənməsi isə xüsusilə Tehranın nəzarətində olan beynəlxalq gəmiçilik şəbəkəsi - bu, həm neft ixracatında, həm də digər ticarət əməliyyatlarında ciddi zərbədir. Əvvəlki sanksiyalar bəzən sektorial idi (nüvə proqramı, neft, bankçılıq və s.), bu dəfə isə şəbəkə əsaslı və əlaqəli aktorlar geniş şəkildə hədəflənib, -deyər V.Zifəroğlu vurğulayıb ki, budəfəki sanksiyalar İranın bir sıra sektorlarına çox ciddi təsir göstərə bilər. “Bu sanksiyalar öz təsirinə göstərəcəyi halda İran üçün neft və neft məhsullarının daşınması çətinləşəcək, İran neftinin ixracatını təmin edən qeyri-rəsmi yollar bağlanacaq. Eyni zamanda şəffaf olmayan maliyyə və ticarət əməliyyatları ifşa olunacaq. Hökumətyönlü oliqarx strukturların sərvətinə zərbinin dəyəcəyi də istisna deyil. Şamxani ailəsi və ona bağlı biznes imperiyası iqtisadi və siyasi güc mərkəzlərindən biridir. Onların hədəf alınması daxili iqtisadi və siyasi gərginliyi artırır. Nəticə etibarilə, əvvəlki illərdəki sektorial sanksiyalarla müqayisədə bu tədbirlər İranda sistemli və strateji güc mərkəzlərini iflic etməyə hesablanıb”.

İrana qarşı “maksimum təzyiq” siyasəti

V.Zifəroğlu hesab edir ki, yeni sanksiyalar yalnız iqtisadi deyil, siyasi və psixoloji təzyiq vasitəsi kimi də dəyərləndirilə bilər. “Donald Trampın qaydışı ilə paralel olaraq bu sortləşmə, onun İrana qarşı “maksimum təzyiq” siyasətinin yenidən gündəmə gəldiyinə işarədir. Avropa İttifaqı ilə koordinasiyalı addımlar (Al-nin də eyni anda Şamxaniyə sanksiya tətbiq etməsi) bu dəfəki tədbirlərin transatlantik strategiyanın tərkib hissəsi ola biləcəyini göstərir. Yeni sanksiyaların İranın iqtisadiyyatına əvvəlki nəsibətə daha güclü və sistemli zərbə vurməsi ehtimalı yüksəkdir. Xüsusilə, qeyri-rəsmi ticarət yollarının bağlanması və siyasi elitanın sərvət şəbəkəsinin hədəf alınması daxili sabitliyi də risk altına ata bilər”.

Yunis ABDULLAYEV

Trampdan Medvedevə

XƏBƏRDARLIQ

“O, çox təhlükəli ərazilərə girir”

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini, Rusiyanın sabiq prezidenti Dmitri Medvedevin ünvanına kəskin ifadələr işlədib. Qeyd edək ki, Medvedevin Trampın Rusiyaya qarşı növbəti sanksiyalarla bağlı bəyanatına cavab olaraq ABŞ-ı hədəfləməsi Ağ Ev rəhbərini qəzəbləndirib. Tramp özünün “Truth Social” sosial şəbəkəsində qeyd edib ki, Rusiyanın dövlət rəsmisi öz ifadələrinə diqqət yetirməlidir: “Prezidentliyi baş tutmayan, hələ də özünü Rusiya prezidenti hesab edən Medvedevə deyir ki, sözlərinə diqqət etsin! O, çox təhlükəli ərazilərə girir”, - deyər Tramp vurğulayıb. Ağ Evin rəhbəri, həmçinin öz paylaşımda Rusiya və Hindistan üçün tariflər məsələsinə də toxunub - təbii ki, söhbət Rusiya neftini alan ölkələr, o cümlədən Hindistan üçün ikinci dərəcəli rüsumların artırılmasından gedir. “Qoy ölmüş iqtisadiyyatlarını birlikdə məhv etsinlər, mənəm vəcimbə də deyil. Bizim Hindistanla çox az işbirli-yimiz var, onların tarifləri çox yüksəkdir, dünyanın ən yüksək tarifləridir. Eynilə, Rusiya və ABŞ da bir-biri ilə demək olar ki, biznes işləri aparmır”, - deyər Tramp bildirib.

Xatırladaq ki, bu yaxınlarda Tramp Şotlandiyada Böyük Britaniyanın Baş naziri Kir Starmerlə baş tutan görüşdə Prezident Vladimir Putinə Ukrayna ilə sülh razılaşması əldə etmək üçün 50 günlük müddəti 10-12 günə endirdiyini bildirib. ABŞ Prezidenti bu qərarında ciddi olduğunu bəyan edib. “Mən bu gündən etibarən təxminən 10 və ya 12 günlük yeni son tarix təyin edəcəyəm. Gözləməyə heç bir səbəb yoxdur. Mən xoşniyyətli olmaq istəyirəm, lakin biz heç bir irəliləyiş görmürük”, - deyər Tramp qeyd edib. Tramp Starmerlə görüşdə, həmçinin Rusiya və onun tərəfdaşlarına ikinci dərəcəli sanksiyalar tətbiq edəcəyini bir daha diqqətə çatdırıb. Trampın çağırışlarına baxmayaraq, Rusiya Ukraynada hərbi əməliyyatları davam etdirir. Rusiya Müdafiə Nazirliyinin son məlumatına görə, rus ordusu Ukraynanın Donetsk vilayətində yerləşən Çasov Yar şəhərini nəzarətə götürüb. Nazirliyin məlumatında bildirilir ki, “Cənub” qoşun qruplaşmasının Komatorsk-Drujkovka istiqamətində apardığı hücum əməliyyatları nəticəsində şəhər tam ələ keçirilib.

Çox qəzəblidir

Məsələ ilə bağlı politoloq İlyas Hüseynov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, Moskvadan Vaşinqtonun çağırışlarına məhəl qoymaması və Ukraynadakı davranışları ABŞ-ın səbir kasasını aşır. “Prezidentliyin ilk 100 günündə Tramp ABŞ-Rusiya münasibətlərinin normallaşması, Rusiyaya qarşı sanksiyaların yumşaldılması, o cümlədən Rusiya ilə Ukrayna arasında müharibənin dayanması və atəş-



kəs sazişinin imzalanması istiqamətində bir çox addımlar atıb. Amma Ağ Ev rəhbərinin bu addımları heç bir müsbət nəticəyə gətirib çıxarmadı. Ona görə ki, Moskva maksimalist tələblərindən ölmək istəmir, danışıqlar masasında irəli sürülən təklifləri qəbul etmir və Ukraynada daha çox əraziləri nəzarətə götürmək niyyətindədir. Bu da Trampı çox qəzəbləndirir. Tramp ilə Medvedev arasında polemika da xüsusilə diqqət çəkir. Rusiyanın sabiq dövlət rəhbəri Dmitri Medvedev radikal və kəskin milli fikirləri və düşüncələri ilə tanınan bir dövlət xadimidir. O, Moskvanın öz hədəflərinə nail olana qədər Ukrayna ilə müharibənin davam etməsinin tərəfdarıdır. Medvedevin öz sosial şəbəkə hesabında ABŞ-ı hədəfləməsi bu şəxsin nə dərəcədə radikal siyasi mövqedən çıxış etdiyini göstərir. Təbii ki, Tramp da Medvedevin statusuna səssiz qala bilməzdi.” - deyər İlyas Hüseynov vurğulayıb.

Rusiya üzərində təzyiqlər artacaq

“Böyük ehtimalla, Tramp administrasiyası Rusiya ilə ticarət edən və Rusiyaya istənilən dəstəyi verən ölkələrə qarşı ikinci dərəcəli sanksiyalar tətbiq edəcək. Artıq Tramp Braziliya və Hindistan məhsullarına gömrük rüsumlarının yüksək faizlə artırılmasına dair formaları imzalayıb. Trampın əsas məqsədi budur ki, Braziliya və Hindistan, hətta digər ölkələr belə, Rusiya ilə ticarət əlaqələrini dayandırarsın və Rusiyaya heç bir dəstək göstərməsinlər. Bununla paralel olaraq, Tramp Avropa ölkələrinin maliyyə vəsaitləri hesabına Ukraynaya daha effektiv hücum və müdafiə xarakterli silahlarla təmin etməyi planlaşdırır. Trampın bütün bu addımları onu deməyə əsas verir ki, o, həm hərbi, həm də iqtisadi yolla Rusiya üzərində təzyiqləri artıraraq Kreml Ukraynada müharibəni dayandırmağa vadar etmək niyyətindədir,” - deyər İ.Hüseynov bildirib.

Yunis ABDULLAYEV

nə dəyişməyə nail oldu.

ABŞ dayanmır və Al-nin digər sahələrdəki boşluqlarını, mənfəi realitələrini da açıb göstərir. Beləliklə, Brüssel və Vaşinqton arasındakı antaqonist ziddiyyətlərə daha birisi də əlavə olunub. Bu dəfə köhnə və yeni dünyanın mövqeləri demokratiyaya, söz və ifadə azadlığına münasibətə uyğun gəlir.

deyə bilər ki, “Human Rights Watch”, “Amnesty International” və “Freedom House” müstəqillərdir. Baxın, onlar kimdən pul alırlar və kim musiqini sifariş edir. Onda görəcəksiniz ki, onlar tamamilə asılıdırlar”, - deyə dövletimizin başçısı vurğulayıb.

Ağ Evdən gələn ittihamlar Avropanın saxta demokratiyasını bir daha ifşa edir. “Demokratiya”, “Söz azadlığı”, “fikir plüralizmi” kimi ifadələri bir növ öz inhisarına alan Fransa kimi ölkələr nəhayət riyakarığa son qoymalıdır. Əvvəlcə öz gözlünüzdəki çöpi görün, sonra başqılarının gözlündəki tir axtarmaq sevdasına düşsün.

rılması nəticəsində 40 min körpə və 60 min hamilə qadın əziyyət çəkir: “Yardımların əksəriyyəti əvvəllər təxliyə edilmiş təhlükəli ərazilərə havadan atılır ki, bu da həmin təchizatları səmərəsiz edir və mülki şəxslərin həyatını təhlükə altına qoyur. Blokadanın aradan qaldırılması və nəzarət-buraxılış məntəqələri-

radikal qruplaşması anklavdakı hakimiyyətdən əl çəkməyə və bütün silahlarını Fələstin Muxtariyyətinə təhvil verməyə çağırən 7 şəhəfəlik Bəyannaməyə imza atıblar. Onlar bu təşkilatın silahlı dəstələrinin Qəzza zolağını tərk etməyə çağırıblar. Fələstin Muxtariyyətinin Baş naziri Məhəmməd Mustafə bu çağırışı forumun tribunasından edib. O, bərpa və müdafiə missiyasından iştirak etmək üçün beynəlxalq qüvvələri regiona

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmatbuatıyımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmatbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN



Əsl vətəndaş yetişdirmək üçün nə etməli?

Təhsil müəssisələrində təlim-tərbiyə işinin təşkilində mühüm məqamlardan biri vətənpərvər ruhda gənclərin yetişdirilməsidir. Bu gün Vətən, Qara-

bağ və ümumilikdə vətənpərvərlik mövzusu Azərbaycan təhsil sisteminə mühüm yer tutur və müxtəlif yollarla təbliğ olunur. Bütün bu fəaliyyətlər

uşaqlarda Vətən sevgisi, milli kimlik, dövlətçilik anlayışını formalaşdırmağa xidmət edir. Məqsəd təkcə məlumat vermək deyil, həm də bu hissləri gənclərə yaşatmaq, onların gələcəkdə bu dəyərləri qoruyan vətəndaşlar kimi yetişmələrinə nail olmaqdır.

Sinəsini düşmənlə gülləsinə sipər edən neçə-neçə Vətənə sədaqətli, öz peşəsini layiqincə yerinə yetirən qeyrətli oğullarımız vətənpərvərliyi, cəsurluğu, mərdliyi, şücaəti ilə gələcək nəsillərə örnək oldular. Torpaqlarımızı azad

edərək bizlərə əmanət qoydular. Ona görə də bu əmanəti göz bəbəyimiz kimi qorumalıyıq, bu istiqamətdə xüsusilə orta məktəblərdə təbliğatın aparılması mühümdür.

Vətən hər birimiz üçün müqəddəs və əzizdir. Məktəblilər kiçik yaşlarından “Vətən nə deməkdir?”, “Vətənimiz haradır?”, “Dilimiz, dinimiz nədir?” kimi suallara düzgün cavab axtarmağa çalışırlar. Təbii ki, bu suala cavab tapmaqda onlara ən yaxın köməkçi müəllimləri və oxuduqları kitablar olur. Müəllimlər

də, kitablar da sabahımızın gənclərinə ilk növbədə Vətənə məhəbbət və sevgi aşılayır, onlara düzgün yol göstərir. Vətən sevgisi gənclərimizi igidləyir, qəhrəmanlığa ruhlandırır. Məktəb sabahımızın qəhrəmanlarını və layiqli vətəndaşlarını hazırlayır.



Dərsliklərdə şagirdlərə qürur hissi aşılayacaq məzmun olmalıdır

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov “Yeni Azərbaycan”-a açıqlamasında bildirib ki, orta məktəblərdə vətənpərvərlik hisslərinin təbliği təkcə şüarlar və tədbirlərlə yox, sistemli və davamlı bir proses kimi qurulma-

lıdır. Məqsəd şagirdlərdə Vətənə sevgi, xalqına bağlılıq, dövlətinə hörmət, torpağın qədrini bilmək və milli dəyərləri yaşatmaq hisslərini formalaşdırmaqdır: “Təhsil müəssisələrində vətənpərvərlik hisslərinin təbliği olunması üçün bir neçə istiq-

mətlər var. Məsələn, dərslilər real hadisələrə, şəhidlərə, xalq qəhrəmanlarına, tarixi şəxsiyyətlərə əsaslanmalı, şagirdlərə qürur hissi aşılaya biləcək məzmun olmalıdır. Ədəbiyyat dərslində vətənpərvərlik mövzusunda dair klassik və müasir

əsərlər təhlil olunmalı, şagirdlərə bu əsərlər üzərindən mənəvi dəyərlər öyrədilməlidir. Tarix və coğrafiya dərslərində Azərbaycanın sərhədləri, torpaqların bütövlüyü, Qarabağın azadlığı uğrunda mübarizə təqdim edilməlidir”.

Canlı təcrübələr və real faktlar

Deputat qeyd edib ki, orta məktəblərə şəhid ailələri, qazilər, Vətən müharibəsində iştirak etmiş şəxslər dəvət olunmalı, onların təcrübəsi şagirdlərlə bölüşülməli-

dir: “Bu insanlar şagirdlərdə Vətən sevgisinin real həyatda nə demək olduğunu göstərməyə köməkçi olar. Bundan başqa, multimedia və texnologiya vasitələrindən isti-

fadə də mühümdür. Məsələn, şagirdlərə sənədli filmlər, vətənpərvərlik ruhunda çəkilmiş kliplər, animasiyalar, videoçarxlar təqdim oluna bilər. Bu format uşaqların diqqətini daha çox cəlbir və emosional təsir gücü yüksək olur”.

Kolleclərə ixtisas seçimi başladı...

Plan yerlərinin sayı azalıb

Dünənə 9 illik orta təhsil bazasında orta ixtisas təhsili müəssisələrinə (kollec-

lərə) qəbul olmaq üçün ixtisas seçimi başlayıb. Dövlət İmtahan Mərkəzindən

Keçid balı artacaq?

(DİM) verilən məlumata görə, ixtisas seçimi avqustun 7-si saat 23:59-dək internet vasitəsilə aparılacaq.

İxtisas seçiminə bu abituriyentlər buraxılır

Bildirilib ki, ixtisas seçimi mərhələsində abituriyentlər qəbul olmaq istedikləri ixtisasları seçib onların kodlarını “Abituriyentin elektron ixtisas seçimi ərizəsi”-nə daxil edib təsdiq etməlidirlər. İxtisas seçiminə qəbul imtahanında topladıqları ümumi balı 50-dən, Azərbaycan dili və ya rus dili fənni üzrə balı 20-dən və riyaziyyat fənni üzrə balı 10-dan az olmayan abituriyentlər buraxılırlar.

Xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisasların müsabiqəsinə ümumi balı 50-dən az olmayan (fənlər üzrə bal məhdudiyyəti

qoyulmur) və müvafiq komissiya tərəfindən keçirilən qabiliyyət imtahanlarından “məqbul” alan abituriyentlər buraxılırlar. “Xoreoqrafiya sənəti (sahələr üzrə)” və “Rəqs müəllimliyi” ixtisaslarının müsabiqəsində isə ümumi balı 30-dan (fənlər üzrə bal məhdudiyyəti təbiiq edilmir) az olmayan abituriyentlər iştirak edə bilərlər.

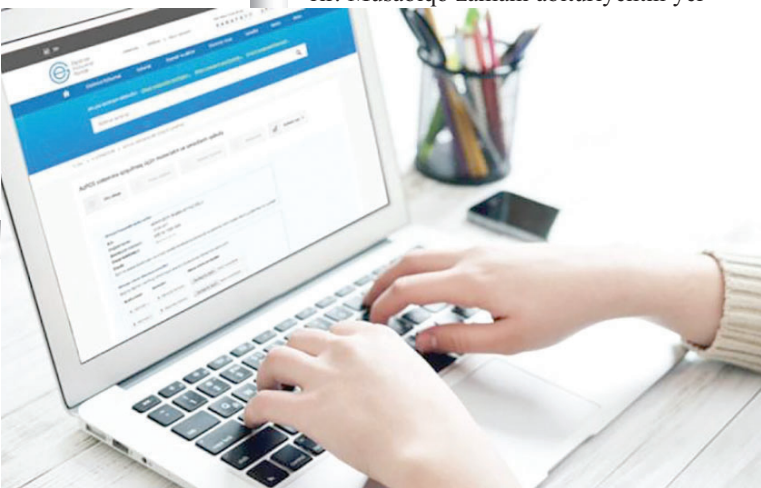
Keçid balları artacaq!

Abituriyentlərin ixtisas seçimində nələrə diqqət etməli olduğu barədə “Yeni Azərbaycan”-a danışan təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndi bildirib ki, hər il abituriyentlərin qəbulu ilə bağlı plan yerlərinin sayında dəyişiklik edilir. O, qeyd edib ki, bu il 9 illik təhsil bazasında kolleclərə qəbul balının artması gözlənilir: “Cari ildə 9 illik kolleclərə qəbul üçün 30000 minə yaxın müraciət qeydə alınıb, ancaq 8144 nəfər üçün yer ayrılıb. Ötən ilə nisbətən isə 3 minə yaxın plan yeri azadılıb.

Eyni zamanda, imtahan zamanı yüksək bal toplayan şagirdlərin sayı da çox olduğuna görə keçid ballarında artım gözlənilir. Keçid balları minimum 20-25, hətta 50 bal qədər arta bilər. Xüsusilə rus bölməsində keçid balları artacaq. Çünki rus bölməsində plan yeri azdır, Azərbaycan bölməsində isə plan yeri müqayisədə çox olsa da, hər ikisində də artım olacaq”.

8144 plan yeri ayrılıb

Hər bir abituriyent müxtəlif təhsil müəssisələrinin təhsili dövlət hesabına və ödənişli əsaslarla 12-dək ixtisas kodunu seçə bilər. İxtisas kodlarının ardıcılığını abituriyent özü müəyyənləşdirir. Müsəbiqə zamanı abituriyentin yer-



ləşdirilməsi onun seçdiyi ixtisasların ardıcılığını nəzərə alınmaqla qəbul planı çərçivəsində həyata keçirilir və abituriyent müsəbiqədə keçdiyi ixtisasların birincisinə yerləşdirilir.

Qeyd edilib ki, 2025-ci ildə orta ixtisas təhsili müəssisələrinə tələbələrin qəbul olması üçün 8144 plan yeri ayrılıb. Ötən il müvafiq göstərici 10930 yer idi. Bu il qeydiyyatdan keçən və müsəbiqə şərtini ödəyən 24059 abituriyent ixtisas seçiminə buraxılıb. Ötən il isə 27743 nəfərin müsəbiqədə iştirak hüququ var idi.

üçün bir qapıdır. Türkiyə universitetləri 9 illikdən subbakkalavr dərəcəsi üzrə Azərbaycan diplomunu tanıyır. Həmçinin, kolleci bitirənlər ancaq oxuduğu ixtisas üzrə ali təhsilə müraciət edə bilərlər.

Gələcəkdə universitetə qəbul olmaq üçün kollec seçimi edənlər oxuduğu ixtisasdan fərqli ixtisas seçmək istəsələr mütləq abituriyentlər kimi

Abituriyentlər bu məqamları nəzərə almalıdır...

Ekspert kollecə qəbul olmaq istəyən abituriyentlərə tövsiyələr də verib: “Kollec diplomu subbakkalavr dərəcəsi almaq və ali məktəbə qəbul

qəbul imtahanlarında iştirak etməlidirlər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, hər ixtisas üzrə kollec bitirən sub-

bakkalavr universitetə qəbul ola bilər.

Kollecə müraciət edənlər, lakin qəbul ola bilməyən şagirdlər oxuduqları məktəbdə təhsilinə davam edir. Rus bölməsi 9-cu sinif şagirdləri kollecə müraciət etmək üçün dövlət dili Azərbaycan dili imtahanı verməlidir. Kollecə müraciət edənlər ele ixtisas seçmək lazımdır ki, gələcəkdə universitetə subbakkalavr kimi qəbul olmaqda çətinlik yaşamınsın. 9 illikdən kollecə musiqi, rəsm, idman sahəsi üzrə müraciət edənlər qabiliyyət imtahanı verməlidir. 9 illikdən isə qiya-bi təhsil forması yoxdur”.

Yeganə BAYRAMOVA

Çempionlar Liqası: “Qarabağ” “Şelburn”u məğlub edərək III təsnifat mərhələsinə yüksəlib

UEFA Çempionlar Liqasının II təsnifat mərhələsində “Qarabağ” və “Şelburn” (İrlandiya) komandaları arasında keçirilən cavab görüşü Ağdam təmsilçisinin 1:0 hesablı qələbəsi ilə yekunlaşıb. Qol rəqibin heyətində öz qapısına Con Martin göndərüb. 68-ci dəqiqədə Kadi Borges pe-



naltini qola çevirə bilməyib. İlk oyunda rəqibi üzərində 3:0 hesablı qələbəni qazıyan Qarabağın kollektiv III təsnifat mərhələsinə vəsiqə qazanıb.

Bu cütlüyün qalibi III raundda FCSB (Rumıniya) - “Şkendiya” (Şimali Makedoniya) cütlüyünün qalibi ilə qarşılaşacaq.

Qurban Qurbanov: Qarşıdakı oyunlar üçün heyəti genişləndirmək zəruridir

“Hər iki qarşılaşmada qalib gəlmək bizim üçün sevindirici oldu. Azarkeşlərimizin dəstəyi komandaya əlavə güc verdi. Belə dəstəyi stadionda görmək həmişə xoş olur”.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri “Qarabağ”ın baş məşqçisi Qurban Qurbanov UEFA Çempionlar Liqasının II təsnifat mərhələsində Bakıda İrlandiyanın “Şelburn” komandasına 1:0 hesabı ilə qalib gəldikləri oyundan sonra təşkil olunan mətbuat konfransında deyib.

Təcrübəli mütəxəssis mərhələ adlandıqları üçün məmnunluqla ifadə edib və oyunçularını təbrik edib: “Qələbə münasibətilə futbolçularımı təbrik edirəm. Oyunda bözi çatışmazlıqlar olsa da, onların səhvlərinə görə irad bildirməyi doğru hesab etmərəm.



Çünki hazırda öz optimal formalarından uzaqdırlar. Rəqib zəif deyildi. Ciddi mübarizə göstərdilər”.

O, görüşün 68-ci dəqiqəsində Kadi Borqesin penalti zərbəsinə qola çevirə bilməmə-

si ilə bağlı da fikirlərini bölüşüb: “Bu cür vəziyyətlər futbolda olur. Konardan baxanda asan görünür amma meydanda vəziyyət tamamilə fərqlidir. Məncə, burada oyunçunu sərt şəkildə tənqid etmək yersiz olar. O da istədi ki, qol vursun”.

Qurbanovun sözlərinə görə, heyətə yeni hücumçunun cəlb olunması planlaşdırılır: “Bu məsələ üzərində daim işləyirik. Hazırkı heyətimizə güvənirəm və onlardan razıyam. Amma qarşıdakı oyunlar üçün heyəti genişləndirmək zəruridir. Növbəti mərhələyə vəsiqə qazanmışıq və bu səbəbdən heyətə əlavə güc qatmaq istəyirik”.

Xatırladaq ki, iki oyunun nəticəsinə əsasən rəqibini 4:0 hesabı ilə üstələyən Ağdam klubu III təsnifat mərhələsinə vəsiqə qazanıb. “Qarabağ”ın növbəti raunddakı rəqibi “Şkendiya” olacaq.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alicə HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzviyyətli Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiyası: N-B-317
Tiraj: 4434
Sifariş: 1602
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova